Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1149 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 2 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1887 — (Ն. Տ.) 14 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1887 — 27 ՍԵՊՏԷՄԲԵՐ 1305

20 ՓԱՐԱՆԳ (ՄԻՆՉԻՒ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԱՌԱՒՕՏԱՅԻՆ ԿԱՄ ՕՐ ԵՒ ԻՆՉ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ԹՂԼԼԻ.
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ԹԵՐԹԻ ՕՐԱԳԻՐ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

Հրատարակչատան Տնօրէն՝ Գրիգորեան

غزته سی ادارهسی

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԳԱՂԱՓԱՐԱՅՍ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱՆԳ. (ՄԻՆՉԻՒ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ Հայոց Տարեկան	դահեկան	արժէք	160
» » Վեցամսեայ	»	»	80
» » Եռամսեայ	»	»	40
Գաւառաց » եւ տեղական			
թղթատարով տարեկան	»	»	240
Գաւառաց » եւ տեղական			
թղթատարով վեցամսեայ	»	»	120
Օտար երկրներ, տարեկան	ֆրանք		56
» » վեցամսեայ	»		28

Դուրս գրուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. Խմբագրութեան գրուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր.

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople

Կ. ՊՈԼԻՍ, 2 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, 1887

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ

(«ԹԱՅՄՍ»ԻՆ ԲԵՌԵՐՍՊՈՒՐԳԻ ԹՂԹԱԿՑԷՆ)

«Անցեալ օր Ծանուցի Բէնզացի 14 գիւղացւոց մահուան դատապարտութիւնն, իբրեւ օրինակ մը թէ ամենասխալ պատիժք, զորս ռուս կառավարութիւնը ցայս վայր քաղաքական ոճիրներու վերապահած էր, այժմ ընդհանուր կիրառութիւն մ'ունին։ Հասարակ ոճրագործներ այժմ ի կախաղան կը հանուին Ռուսիոյ ամեն կողմը։ Նորութիւն մ'է այս Ռուսիոյ եղեռնական դատավարութեան մէջ, և ժողովրդեան ստուար մասին կրօնային զգացմանց հակառակ է։ Որովհետեւ պարզ ժողովուրդը դժկամակութիւն կը ցուցնէր մահու պատժոյն գործադրման, և որովհետեւ մայրաքաղաքէն անցնելով կախաղանը տարուող քաղաքական յանցաւորաց նկատմամբ ամբոխն արդահատանց ցոյցեր կընէր, քաղաքական ոճիրներու համար մահու պատժոյն հրապարակային գործադրումը դադրած էր, և այդ տխուր արարողութիւնը ամենայն գաղտնապահութեամբ կը կատարուէին։ Այժմ կառավարութիւնը կախաղան կը հանէ թէ՛ հասարակ ոճրագործներն և թէ քաղաքական ոճրագործները, և թէպետ այս վերջինք իրենց դատուած բանտերուն կամ բերդերուն մէջ գաղտնապէս ի կախաղան կը հանուին։ Հասարակ ոճրագործաց վրայ մահու պատիժն հրապարակաւ ի գործ կը դրուի։

«Աւասիկ Կաւկասիոյ մէջ երկու Մահմետականներու ի կախաղան հանուելն պատմութիւնն, որ բաւական հետաքրքրաշարժ է.—

«Կաւկասիոյ մէջ չատ անկարգութիւն կը տիրէ, աւազակաց բազմութեան պատճառաւ, եւ այդ հետաքրքրաշարժ երկրի մէջ ուղեւորութիւնը զերծ չէ բնաւ կենաց և ընչից վտանգէ։ Այս իրողութիւն ճշմարիտ է մանաւանդ Կաւկասիոյ հիւսիսային մասին համար, ուր ժողովուրդը, գլխաւորապէս Ցաղստանի լեռնականք ցեղերը, դեռ եւս հաշտուած չեն ռուսական տիրապետութեան հետ և չեն ենթարկուած նորա քաղաքակրթիչ ազդեցութեանց։ Ցիշեալ երկրին ոճրագործք էին Թէրէքցիներ, սահմանակից Ցաղստանի, և անոնց ոճիրն այս էր որ թէ աւազակութիւն և թէ մարդասպանութիւն գործած էին։ Ինն անձերէ բաղկացեալ հրոսախմբի մը կը վերաբերէին, որոց ամենքն ալ կախաղանի դատապարտեցան։ Ցեղայակապ ոճրագործք կախաղանի վայրը տարուեցան ընդ զինուորական հսկողութեամբ, փոդերով եւ թմբուկներով, և Մոլլայի մ'ընկերակցութեամբ։ Մահուան վճիռը պաշտօնապէս կարդացուեցաւ, եւ անոնցմէ եօթը կինոց շնորհում ստանալով, ցկեանս հանքային աշխատութեան դատապարտութիւն կրեցին։ Զասոնք հեռացուցին պատժավայրէն, ուր մնացին անոնց երկու եղբարք, որք իբրեւ առաւելագոյն եղեռնագործ՝ ի կախաղան պիտի հանուէին։

«Մոլլան կրօնական յորդորներ ըրաւ դատապարտելոց, որք խնդրեցին կարդալ Ղուրանի մէջէն մեռելոց աղօթքն, և Մոլլան կարդաց։ Ապա Մոլլային ձեռքը պագին և զիրար ողջագուրեցին, յետ որոյ դահիճքը բառնալով անոնց շղթաներն, տարաւ զանոնք ի կախաղան։ Կէս ժամ կախուած մնացին, և ապա մարմիններն յանձնուեցան իրենց աղգականաց ի թաղումն։ Մահուան պատժոյն գործադրման միջոցին, դատապարտելոց այս ազգականք և բարեկամք նոյն տեղ զրաղեալ էին սպաննելու եղան մը մարմինը կոտրտելու և բաժնելու ներկայ բազմութեան, ըստ Թէրէքեան լեռնցւոց սովորութեան։ Երկուց եղեռնագործաց մարմինք վար առնուելով՝ երեանին վրայ պառկեցուցին, և ծովու ջրով լուայէ յետոյ, (զի կախաղանը ծովեզրի մօտ կը բարձրանար,) պատեցին և իրենց բնիկ գիւղը տարին Թէրէքի լերանց մէջ։ Խուռն բազմութիւն կը դիմէր մահու պատժոյն գործադրումն, որ տեղի ունեցաւ Բեգերովսք քաղաքին մէջ, փոքր և յոյժ գեղատեսիլ նաւահանգիստ Կասպից ծովուն վրայ։

«Եթէ մահու պատիժն ընդհանրանայ Ռուսիոյ մէջ, որպէս հաւանական է յոյժ, լաւ կը լինի որ Կառավարութիւնը նուազ նախնական և նուազ վշտալի եղանակաւ ի գործ դնէ զայն։ Վերջին անգամ՝ի Բեգերսպուրգի կախաղան հանուած քաղաքական ոճրագործք պարզապէս իրենց մարմնոյն ծանրութեամբ խեղդուեցան։ Դատապարտեալը փայտեայ աթոռակի մը վրայ հասցրն, ապա հասգոյց սը ասցուցին անոնց վզին, երբ չուանը բաւական դիւրաւահ չէր։ Նման մը դրուելուն, մէկ կողմ հրեցին աթոռակն, և մարմինն առկախ մնաց, և այս վիճակի մէջ մահապարտներէն ոմանք աւելի քան տասն վայրկեան մաքառեցան մահուան դէմ։»

* * *

Մինչ Ռուսիոյ մէջ մահու պատիժը կ'ընդհանրանայ, ի գործ դրուելով ո՛չ միայն քաղաքական այլ և հասարակ եղեռնագործներու վրայ, դիտելի պարագայ մ'է որ Թուրքիոյ մէջ մահու պատժոյն կիրառութիւնն հետզհետէ անսովոր կը դառնայ։ Մեր պատժական օրինաց այս մեղմացում դիտելի է մանաւանդ արդի բարեգութ Վեհապետին Սուլթան Ապտ-իւլ-Համիտի Գահակալութենէն ի վեր, որ, նոյնչափ մարդասէր որչափ արդարասէր, թէեւ նախանձախնդիր է Իւր օրինաց անՅերի գործադրման, բայց մահու պատժոյն կիրառութեան դէմ տհաճութիւն ցուցնելով, ԺԹ դարու մեծանուն մարդասիրաց մէջ առաջնակարգ տեղ մը կը բռնէ։ Նոյնը կ'ընէ Ֆրանսայի մէջ Պ. Ժիւլ Կրէվի, պատկառելի Նախագահն Հանրապետութեան, և Իտալիոյ մէջ Ումպերդոս Թագաւոր, քաջ Թագաւորի մը վեհանձն որդին։ Աւելորդ է յիշեցնել թէ ամեն ժամանակ եւ ամեն դարու երեւելագոյն մարդասիրաց խոսքն եղած է մահու պատժոյն ջնջումն, և թէպետ քաղաքակիրթ երկրաց մեծամասնութիւնն անխափան կը գործադրէ մահու պատիժը, թէեւ Անգլիոյ և Միացեալ Նահանգաց մէջ անընդհատ կը շարունակուի և Զուիցերիոյ մէջ ալ մօտերս վերահաստատեցաւ մահու պատիժ, բայց աբանչացմամբ դիտուելու արժանի է այն գերազանց վեհանձնութիւն, որով Վեհապետը ոմանք մահու պատժոյն ազդած սարսափն հարկաւոր չեն համարիր իրենց պատժական օրինաց անվթար պահպանման։ Թուրքիոյ մէջ մանաւանդ ընկերային ուշագրաւ երեւոյթ մ'է բարուց մեղմացումն, որ չի պահանջեր կամ հարկաւոր չըներ մահու պատիժ։ Այդպիսի իրողութիւն մը նշանակելի է, մինչեւ իսկ երբ արդիւնք լինի միայն վեհապետական գթութեան։ Բայց աւելի մօտէն քննելով այս երեւոյթ, պիտի համոզուինք թէ նոյն իսկ Թուրքիոյ ժողովրդեան տիրող տարերաց մէջ ժամանակն և քաղաքակրթութիւնն յառաջ կը բերեն բարուց մեղմացում մը, որ յուսալի և բաղձալի է որ մշտապէս անպէտ թողու մահու պատժոյն գործադրումը։

ՊԱՇՏՊԱՆՈՂԱԿԱՆ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ

Նէվչէ Վրէմա լրագրին մէջ կը գրեն զինուորական ձեռնհաս մարդիկ, որոց յօդուածներն յաճախ կը նշանակուին Ռուսիոյ Մեծ Սպայակոյտին։ Այս օրերս [illegible] յօդուած մը հրատարակեց սա խորագրով «Պատերազմ պիտի լինի՞»։ — որ Եւրոպիոյ այժմեան կացութեան մէջ, ուշագրաւ կը համարուի, և արտատպուած է անգլիական և ֆրանսական լրագրաց ոմանց մէջ։

Ռուս զինուորական հեղինակը կը հաստատէ թէ «Ռուսիա տեղի չունի երկնչելու ո՛և է եւրոպեան դաշնակցութենէ, մինչեւ իսկ եթէ Ֆրանսա եւս միանայ հակառուս դաշնակցութեան հետ»։

Կ'ըսէ թէ Ռուսիոյ տիրելու միակ միջոցն է ցիրուցան ընել ռուս բանակն, և գրաւել զՄոսքուա։ Օգուտ չունի գրաւել միայն Ռուսիոյ սահմանակից գաւառներն։ Ի հաստատութիւն ասոյ, կը լիչուի գերման ռազմագէտ հեղինակ մը, որ կը խոստովանի թէ վճռական հարուածը կրնայ տրուիլ Մոսքուայի մէջ միայն, և առ այս երկաթեայ պատերազմ հարկաւոր է, առանչենն արեւմտեան դաշտաց գրաւման համար, ուր հակառուս դաշնակցութիւնն հաստատ կռուան մը պէտք է ստանայ, և յաջորդ տարին պէտք է կատարուի յառաջխաղացութիւնն ի վերայ Մոսքուայի։ Ռուս ռազմագէտին կը հեգնէ գերման ռազմագէտին այս վերջին դաղափար, ի մէջ բերելով Մեծին Նաբոլէոնի արշաւանքը Ռուսիոյ վրայ, և ան ժամանակի ֆրանսական Մեծ Բանակին աղետալից նահանջումը Ռուսիայէն։

Ռուս հեղինակն ապա կը նշանակէ թէ անկէ ի վեր ո՛րչափ կարեւոր փոփոխումներ տեղի ունեցած են։

«Մեր սահմանագլուխ նոյն վիճակի մէջ կը մնայ։ Հիւսիսային Ռուսիոյ մշակութեան վիճակն, (որ սովի մատնեց Նաբոլոնի բանակը,) խիստ քիչ յառաջդիմած է։ Հեռաւորութիւնն եւս նոյն կը մնայ, մինչ այսօր տասնապատիկ աւելի ոյժ ունինք քան Մեծին Նաբոլէոնի ժամանակ։ Փոխանակ 200 հազարի, կրնանք համախմբել 2,000,000 զօրք մեր արեւմտեան սահմանաց վրայ, 900,000 զօրք ալ թողլով երկրորդական գործողութեանց համար։ Ենթադրենք թէ թշնամին յառաջ խաղայ Նաբոլէոնի չափ յաղթանակաւ, և մեր յետս ընկրկինք ի Պօրոտինօ, մեր զօրաց կէսը կորուսանելով, ինչպէս ըրինք 1812ին։ Տակաւին մեկ միլիոն սուին կ'ունենանք վճռական ճակատամարտին համար։ Թշնամիք մեզ յաղթելու համար գէթ նոյնչափ ոյժ պէտք է ունենան պատերազմի դաշտին վրայ, այն է մեկ միլիոն, և ինչպէս Նաբոլէոն հարկադրուած էր իւր ետեւ թողուլ իւր զօրաց հինգ վեցերորդն ի պաշտպանութիւն իւր հաղորդակցութեան գծին, մեր թշնամիք եւս մեզ դէմ վեց միլիոն զօրք հանելու կարող պէտք է լինին։»

Զինուորական հեղինակը կը դիտէ նաև թէ Ֆրանսօ-ռուս պատերազմին մէջ Գերմանիք 900,000 զօրք ունէին ի Ֆրանսա, և երբեք 180,000 զօրքէ աւելի չունեցան Բարիզի առջեւ։ Ուրեմն, 700,000 զօրք գործածեցին իրենց հաղորդակցութիւններու սասանպատրաստութեան համար 300 վերստ հեռաւորութեան մը վրայ, և այն ալ յոյժ նպաստաւոր պարագայից մէջ, քանի որ Ֆրանսայի կանոնաւոր զօրքը լուծուած և ցիր ու ցան եղած էր արդէն։ Նոյն համեմատութիւններն ընելով ռուսական պատերազմի ասպարէզին նկատմամբ, կը գտնենք թէ որովհետեւ սահմանագլխէն ի Մոսքուա 1200 վերստ է, թշնամին իւր հաղորդակցութիւններ պաշտպանելու համար չորս անգամ աւելի զօրաց պէտք պիտի ունենայ քան Գերմաններն ի Ֆրանսա, այն է՝ 2,800,000 զօրաց։ Արդ, Ռուսիոյ դէմ կազմեալ ո՛չ մէկ դաշնակցութիւն այդչափ զօրք կրնայ համախմբել։

Ենթադրելով սակայն թէ այս միլիոնաւոր զօրքեր հաւաքուած լինին, կրնա՞ն յառաջանալ Ռուսիոյ վրայ։ Ռուս հեղինակը չի վարանիր ժխտական պատասխան տալ։

«Այժմեան ահագին բանակներ չեն կրնար ապրիլ տեղային միջոցներով, և անշուշտ երկաթուղիք պէտք է հայթայթեն անոնց պարէնն։ Այս է գերլսաւոր դժուարութիւն։ 1870—71ին Բարիզի առջեւ գտնուող գերման բանակը կը պարենաւորուէր ընտիր երկաթուղով մը, որոյ վրայ հանապազ օրեայ 12 զինուորական կառախումբը կը բանէին, և այս իսկ հազիւ կը բաւէր օրըստօրէական պէտոյից։ Այս թըւանշանաց հետեւողութեամբ, կը տեսնենք թէ մէն մի միլիոն զօրքի համար հինգ ուրոյն երկաթեայ գծեր հարկաւոր են, և հետեւապէս զՌուսիա չամբոխելու համար հաւաքուող դաշնակից բանակին 20—30 երկաթուղիք պէտք են։ Ո՞ւր են այսչափ երկաթուղիք։ Պարզապէս չկան, և գտնուած երկաթուղիներն ալ կը կրթնին Քիշնէոյի, Օսովէցի, Վարշաւիոյ, Իվանկորսի և Պրէսդ-Լիդովսքի ռուսական բերդերուն, և ըստ ամենայն հաւանականութեան, պիտի չանցնի թող չտալ որ մեր թշնամիք օգուտ քաղեն մեր երկաթուղիներէ։»

«Եւ մինթէ մեր թշնամեաց զօրութիւնն այնչափ ահեղ է, որ վախնալու հիմնական պատճառ ունենանք։—

«Պէտք է գիտնալ թէ եւրոպեան զինուորական ոյժերն աւելի պաշտպանական քան յարձակողական գործողութեանց կը յարմարին այն զարգացումներով զորս կը ստանան հետզհետէ։

«Եւրոպիոյ մէջ չկայ Տէրութիւն մը որ 500,000 զօրքէ աւելի արշաւող բանակ մը կարենայ կազմել գործօն ծառայութեան համար։ Այն պահեստիք կը գործածուին երկրորդական գործողութեանց, հաղորդակցութիւններ պահպանելու և բերդեր պաշարելու։ Հետեւապէս, եթէ եւրոպեան ամեն մեծ Տէրութիւնք դաշնակցին ընդդէմ Ռուսիոյ, դարձեալ դժուարաւ կը հայթայթեն Ռուսիան նուաճելու չափ զօրք։ Եւ սակայն, այդպիսի հակառուս դաշնակցութիւն մը անհնար է քաղաքական պատճառներով։ Կ'ըսենք ուրեմն թէ Ռուսիա պատերազմի չպիտի բռնուի մինչեւ որ [illegible] չհանի պատեանէն։ Խնդիրը կը փոխուի եթէ 300,000 զօրք Ռուսիայէն հանենք՝ Պալքանեան Թերակղզւոյ մէջ գործելու համար։ զի յայնժամ մեր բարի դրացիք անչուշտ կը փութան օգուտ քաղել այնպիսի պատուական առիթէ մը։»

* * *

Ռուս զինուորականաց այս տեսութիւնք հետաքրքրաշարժ են։ զի կը ցուցնեն թէ Եւրոպիոյ և Արեւելեան Խնդրոյն նկատմամբ Ռուսիոյ այժմեան քաղաքականութիւնն ի՞նչպիսի մտածումներէ կը թելադրուի։ Ռուսիա հիմա կը խորհի թէ մէկէ մը վախնալու տեղի չունի, և այս է գլխաւոր պատճառն որ Ալէքսանդր Գ. պէտք չի տեսներ իւր հօր կնքած երրեակ Դաշնակցութեան։ Ըսել թէ Ռուսիա տեղի չունի վախնալու բոլոր Մեծ Տէրութեանց դաշնակցութենէն՝ չափազանցութիւն է անշուշտ։ Բայց երբ այդ Մեծ Տէրութեանց մէջ կայ գոնէ մէկ հատ, —Ֆրանսա, — որ չի ծածկեր իւր ռուսասէր համակրանք։ և երբ Գերմանիա չի կրնար Ռուսիոյ վրայ քալել՝ Ֆրանսայէն վախնալով, յայտնի է թէ Ռուսիոյ զինուորական զօրութենէն աւելի միջազգային աշխարհաքաղաքական դիրքն է, որ Ռուսիոյ ընդդէմ արտաքին յարձակմանց։

Բայց ի՞նչ շահ ունին դրացի Տէրութիւնք Ռուսիոյ վրայ յարձակելու, եթէ ինքն Ռուսիա հանդարտ կենայ։ Նէվչէ Վրէմէի զինուորական յօդուածագիրն եւս կը խոստովանի թէ Ռուսիա բաւական դիմադրութիւն չի կրընար ընել իւր վրայ յարձակողաց, եթէ 300,000 զօրք զրկէ Պալքանեան Թերակղզւոյ կողմն։ Ըսել է թէ, երբ Ռուսիա Արեւելեան նոր Պատերազմ մը բանայ, չի կրնար դիմադրել իւր կողերուն եւ բուն իսկ իւր երկրին վրայ յարձակող եւրոպեան դաշնակցութեան մը։ Այս է մեզ համար կարեւորն։ Եւ քանի որ այս պատճառաւ Ռուսիա հարկ կը տեսնէ Արեւելեան նոր Պատերազմ մը չվարուելու, մեզ համար և Եւրոպիոյ համար մեծ կարեւորութիւն չունի գիտնալ թէ քանի՞ միլիոն զօրք պէտք է թափել Մոսքուայի վրայ, յաղթահարելու համար մոսքովեան հպարտութեան։

Ինչ որ ալ գրեն ռուս ռազմագէտք, անկարելի որ Ռուսիա բանակ մը զրկէ արեւելեան Եւրոպիոյ երկիրներն եւ միւս կողմէ դէմ դնէ դէպ միւսն սիրոն ուղղեալ զօրաւոր յարձակման մը, եւ այս անկարելիութեան մէջէ եւրոպեան և ի մասնաւորի արեւելեան խաղաղութեան պահպանման ապահովութիւնն։ Ի՞նչ կը լիներ վերջին պատերազմին մէջ Ալէքսանդր Գ.ի բանակաց վիճակն, եթէ Ղազի Օսման փաշա ի Բլէվնա Մեծ Դուքս Նիքոլայի զօրքերը ներգած միջոցին, միւս կողմէ աւստրօ-մաճառ բանակ մը քալէր չիտակ դէպի Պեսրապիա, ընդհատելով ռուս բանակին նահանջման գիծն։ Եւ եթէ 1878 ի պատերազմին ի մեջ [illegible] ցոյց է իւր ոյժեր, իրեն դրացի Տէրութիւնք եւս աւելցուցած չե՞ն իրենցը։

Բեգերսպուրկէ կը ծանուցուի թէ Պ. Բրուբ երկու միլիոն մարք առաջարկեր է ռուս ճարտարագէտ Ռուքդէշելի հնարած նոր պայթուցիկ նիւթին գիւտը գնելու համար, բայց Ռուսը մերժեր է, կանխաւ պարտադրութեան մը մտած լինելով Բեգերսպուրկի Կառավարութեան հետ։ Ռուս ճարտարագէտին հնարած նոր պայթուցիկ նիւթին համար կ'ըսուի թէ նոյնչափ գերազանց է ուժանակէ որչափ ուժանակը գերազանց է հասարակ վառօդէ։

—Ռուս Կառավարութիւնն սպայակոյտի անդամներէ բաղկացեալ զինուորական յանձնախումբ մը զրկեց արեւմտեան սահմանագլուխն, ինչ ինչ քննութիւններ կատարելու, եւ մեծագոյն փութաջանութեամբ յառաջ կը վարէ իւր սահմանաց այդ կողմը կատուցուող նոր բերդերուն գինութիւնը։ Մինչեւ իսկ կը ծանուցուի թէ արեւմտեան Ռուսիոյ սահմանապահ գօրախմբերուն վրայ կարեւոր յաւելումներ կը լինին ժամանակ մ'ի վեր։ Թէեւ Եւրոպա խաղաղութիւն կը վայելէ, և Զարը կ'երթայ տեսակցիլ Վիլհէլմ Կայսեր հետ, բայց Ռուսիա անվստահ է իւր արեւմտեան դրացեաց վրայ։

—)(93)(—

ԹԷՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՄԱՌԻ

ԹԷՌԷԶ

ՄԱՍՆ ՋՈՐՐՈՐԴ

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Լա Մալատի մեծապէս այլայլած եւ շուքելով մարդ կոչել՝ որպէս զի մեկնութեանց առիթ չտայ, գնաց կոմսին դարդասենեակն եւ ջուր բերաւ անտի։

Թրջեց Դէէգուռի քիները, վիզը, ճակատը, ձեռները, եւ հանգստակ իւր անմորձութեան եւ անճարակութեան՝ այնքան եռանդեամբ գործեց որ կոմսն ուշաբերեցաւ։

Երբ Դէէգուռ սթափեցաւ, տէր եղաւ իւր անձին եւ յիշեց իրեն եղած ահռելի յայտնութիւնն, երկար ատեն մնաց առանց բառ մ'արտասանելու։

Գոգցեա կը մտաբերէր իւր բոլոր լսածները, կը կշռէր անոնց կարեւորութիւնը, կը չափէր իրեն առջեւ բացուող անդունդին անհաշուելի խորութիւնները։

Ցետոյ, թաշկինակովը սրբելով իւր քրտնողող ճակատը, խղճուկ ձայնով մ'ըսաւ.

—Անկարելի է այս... Պարզ խորհրդածութիւն մը կը ցրէ այս մարդուն բոլոր շաղկրատութիւնները։

Մալատի ուղղուեցաւ.

—Փոյթս չէ որ շաղկրատ համարիք զիս, ըսաւ, մի միայն ձեր առջեւ խօսած եմ, եւ եթէ երբէք պակասութիւն մ'ունիմ, այն ալ թուլերանութիւնս չէ... սակայն կը համիմ ինձ յայտնել ձեր ըսած «պարզ խորհրդածութիւնը»։

—Զուակս ինչո՞ւ համար սպաներ Նադիվէլը...

—Եւ ի՞նչ գիտնար։

—Ի՞նչ շահ ունէր այդ սպանութեան մէջ։

—Ա՜հ, չեմ գիտեր։ Եւ հարցաքննիչ դատաւոր չեմ։ Եւ գիտցածս միայն հաղորդեցի ձեզ, եւ ուրիշ բան մը չմնաց... Սակայն...

—Ի՞նչ։

—Սակայն, կը կարծեմ որ,—այս իմ կարծիքս է, ինչպէս կ'ուզէք այնպէս դատեցէք,—կը կարծեմ որ եթէ ճարտարութեամբ հարցափորձէք Պ. Սամոնը, անոր քով պիտի գտնէք ձեր փափաքած տեղեկութեանց լրացուցիչ մասը։

—Նա՞ ալ գիտէ այս գործը։

—Թերեւս։ Հաւատի չեմ։

Դէէգուռ ոտք ելաւ եւ պատին ուս կարասեաց կրթնելով, այնքան տկար էր, գնաց մինչեւ դուռն եւ բացաւ։

—Նե՛րս մտէք, ըսաւ տասնապետին։

Եւ երբ տասնապետը ներս մտաւ, կոմսը ցոյց տալով Մալատի.

—Իմ Պառիկու պահապանս, ըսաւ, յանուն իմ բոլոր բարձած էր այս մարդուն դէմ... Արդ, Մալատի ինձ տուած բացատրութիւններէն յայտնի կը տեսնեմ թէ անմեղ է նա։ Եա՛ ի՛ առնում բոլորս։

Տասնապետը չկրցաւ զսպել զարմացմանէ շարժում մը։

—Սակայն, այդ բացատրութիւններ, դատարանին պէտք էր տար...

—Զեմ կարծեր։ Ինձ համար միայն կարեւորութիւն ունին։ Մնաց որ, Մալատի արձակման պատասխանատուութիւնն ի վրայ կ'առնում։ Մինչեւ իսկ հատուցում մը կը պարտիմ նոա իւր ձերբակալմա պատճառաւ կրած անհանգստութեանն համար, որքան ալ կարճատեւ լինի...

Մալատի ականջը տնկեց։

—Արդեօք զուակին տիրն ոճրին երեւան հանած լինելուս համար ստո՞կ պիտի տա ինձ, ըսաւ մտովի... բնաւ չեմ ընդունիր ո՞չ, բնաւ, ինչպէս որ չընդունեցայ զաւակին նուէրը բան մը չըսելու համար...

Կոմսը դուրս ելած եւ դաւիթին ի՛ջաւ։

Մալատի եւ տասնապետը նոա հետեւեցան հետաքրքրութեամբ։

Դէէգուռ նշմարելով Պառիկուն, ըսաւ

—Քակեցէք Տաշն եւ հոս բերէք։

Պառիկու հնազանդեցաւ։ Երբ Տաշ մօտեկաւ, Դէէգուռ առաւ չուանն եւ դողդոջուն ձեռքին մէջ դրաւ։

—Առէք տարէք զայն, ըսաւ, ձերն է ձե՛զ կուտամ։

Մալատի, հեղձամղձուկ, բառ մը չգտներ չնորհակալ լինելու համար։

—Ի՞նչ... ի՞նձ կուտաք զայն... այս պէս... պարապ տեղը... ի՞նձ կուտաք զայն... բոլորովին։

—Այո, եւ տասնապետին առջեւ կուտամ ձեզ, որպէս զի բնաւ տարակոյս մը չունենայ ձեր անմեղութեան վրայ։

Մալատի կը կորնչնէր իւր պաղարիւնը։ Կը խնդար, կը գաղտաբերէր

—Է՛հ, կ'ընդունիմ, կ'ընդունիմ... եւ քանի մ'ամսէն պիտի տեսնէք թէ գողրսորդի ինչ լաւ շուն մը պիտի ըլլայ։

Սակայն կանգ առաւ, արկունքը խածնելով։ Չէր կրնար ըսել կոմսին թէ Տաշը պիտի գործածէր իւր երէն աւերելու համար։

Եւ երբ գնաց։ Տասնապետը, ցաւօք դիտելով նորա մեկնիլը, կը խորհէր.

—Այս ամենը չատ տարօրինակ կը թուի ինձ։ Կ'երդնում որ բան մը ծածուկ կը պահեն ինձմէ...

Ջանաց հարցափորձել կոմսն, այլ Դէէգուռ խօսելու տրամադիր չէր թուեր եւ պատասխան չտուաւ։

Ցայնժամ տասնապետն հրաժեշտ առաւ։

Գ.

Կոմսը վերադարձաւ իւր սենեակն։

Հայրական սէրը դեռ յակամայս կը խօսէր իւր սրտին։ Հակառակ ակներեւ ճշմարտութեան, կը ջանար տակաւին տարակուսիլ։

Առ Մալատի ուղղած հարցումն իւր մըտաց առջեւ կուգար եւ չէր կարող պատասխանել նոա։ «Գիլէման ինչ շահ կրնար ունենալ այս սպանութեան մէջ։ Ի՞նչ խորհրդաւոր նպատակ ի գործ դրած էր զայն։» Կը յիշէր նաեւ գողրսորդին խօսքը։ «Հարցափորձեցէք Սամսոնը։» Սամսոն եւս ի՞նչ իմացած էր։

Այս անտուգութիւն այնքան կսկծելի էր որ չէր կրնար երկարաձգել զայն։

Գնաց գտաւ Սամսոնն եւ առանց նոա յայտնելու իւր իմացածն, իրեն վերապահելով որոշում մը տալ երբ իմանար երիտասարդին խոստովանութիւնն, ըսաւ նոա.

—Ինձ նման դուք ալ ջանացիք հաստատել Ժան-Մառգի անմեղութիւնն, որում երկուքս ալ միշտ կը հաւատանք առաջին օրէն ի վեր։ Ի՞նչ գտաք։

Սամսոն երկարօրէն նայեցաւ Դէէգուռի, տեսաւ նորա այլայլեալ դէմքը, խորշմռալ եւ կարծես վարակոտ ծերութեամբ խամրեալ դիմագծերն, սրբոխումը, դէմքին վրայ նկարեալ յուսահատութիւնը։

Եւ ըսաւ մտովի.

—Արդեօք կը կասկածի՞ թէ յանցաւորը Գիլէմանն է եւ թէ ամեն բան կ'պատցուցանէ զայս... Արդեօք արդարութիւնը կ'սխսի՞ վերջապէս Ժան-Մառգի համար, և միւսին համար ալ՝ պատիժը...

Եւ անձկալից սրտով ուշն կը դնէր այդ ցաւատանջ հօր խօսքերուն։

Պատասխանեց.

—Կարեւոր բան մը չգտայ... յուսահատած եմ... ժամանակը կ'անցնի... Ժան-Մառգ կը կարծէ թերեւս թէ լքած ենք զինքը։

—Բնա՛ւ, ըսաւ Սամսոն դժուարութեամբ։

Սուտ կը խօսէր։ Կասկածներ ունէր Գիլէմանի վրայ։ Իրեն համար, յանցաւորը Գիլէմանն էր։ Նա՛ էր որ գործած էր ոճիրը։ Վերջին ապացոյց մը կը պակսէր իրեն՝ մարմին տալու համար իւր կասկածներուն եւ զայնս բացարձակ ստուգութեան փոխելու համար։ Արդեօք կոմսը պիտի տար իրեն այդ ապացոյցը։ Եւ չէր ուզեր այդ զաւակն ամբաստանել այդ հօրն առջեւ։ աւանակի ինչո՞ւ համար կը ստէր։

Ցայնժամ Դէէգուռ, նորա ձեռքը բռնելով, ըսաւ ծանրութեամբ.

—Բարեկա՛մ, պէտք է ամեն բան ըսել, եթէ կ'ուզէք ազատել Ժան-Մառգը... — եւ տարօրինակ յամառութեամբ մը կրկնելով,—պէ՛տք է ամեն բան ըսել...

Այս պարզ խօսքին մէջ այնքան հանդիսաւորութիւն կար որ Սամսոն հնազանդեցաւ։ Դէէգուռի կարկառեց Պառիկուանի մէջ գտած նամակն, որով իբր թէ Ժան-Մառգ գանխաւ իւր անմեղութիւնը կը ծանուցանէր դատական իշխանութեան։

—Աւասիկ գտածս, ըսաւ... եւ ամենն այս է։ Սակայն այս նամակը Ժան-Մառգին չէ։ Գիրը կեղծ է, բայց սքանչելապէս նմանցուած։ Ես իսկ խաբուեցայ։ Սխալը փարատելու համար, հարկ եղաւ Ժան-Մառգի հաստատութիւնը։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունաց Պատրիարքական Դեր. Փոխանորդն՝ ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի գործակատարին՝ այս առաւօտ երուսաղեմացոյն գնալով, տեսակցեցաւ հրաժարական Ս. Պատրիարք Հօր հետ։

Շաբաթ օր Վսեմ. Սիմոն պէյ Մագասուտ և Վսեմ. Աբրիկ էֆէնտի Ունճեան երկար տեսակցութիւն մ'ունեցան Վսեմ. Ճէվատէդ փաշայի հետ, դատական պաշտօնատան մէջ։ Վսեմ. Վահան էֆէնտի եւս ներկայ գտնուեցաւ այս տեսակցութեան, որոյ առարկան էին Պատրիարքարանի եւ դատական պաշտօնատան միջեւ առկայ մնացած խնդիրը։

Անցեալ շաբթու լրագրոյս մէջ հրատարակեալ թղթակցութիւն մը կը ծանուցանէր թէ Նիկոմիդիոյ Բաղարեէնի գիւղի մէջ իր երկու հարիւր տուն Հայեր պապականութեան դիմած էին։ Արդ, ըստ նորագոյն տեղեկութեանց, Նիկոմիդիոյ Ս. Առաջնորդն այդ միջոցին բացակայ գտնուելով քաղաքէն, Արժայու Դեր. Վանահայրն այս դէպքն իմանալուն պէս միաբաններէն Մամբրէ վարդապետը, և քահանայ մը ու աշխարհական մը ղրկեր է յիշեալ գիւղն։ Ասոնք բաւական աշխատելէ յետոյ, եւ դարձեր են։ Մի և նոյն ժամանակ, Նիկոմիդիոյ ազգ. վարչութիւնն իրազութիւնն հաղորդելով Ս. առաջնորդին, Դեր. Ստեփան եպիսկոպոս փութացեր է ուղղակի Բաղար-եէնի գիւղ երթալ ուր կաշխատի արգելուլ այս կրօնափոխական շարժումը, որուն գլխաւոր շարժառիթ եղած է տեղւոյն տրոց հրաժարեալ հաւաքչին և Խմիթյար Մէճլիսին միջեւ ծագած խնդիրը մը։

Կը լսենք թէ, Նիկոմիդիոյ Վսեմ. կառավարիչն, որ մասնաւոր համակրութիւն ունի տեղւոյն Հայոց և մասնաւոր Դեր. առաջնորդին նկատմամբ, հեռագրաւ խնդրեր է Պրուսայի Վսեմ. կուսակալէն որ իւր կողմէ պաշտօնեայներ ղրկէ ի Բաղար-եէնի գիւղ ժողովրդեան գանգատները քննելու համար։

Բաղէշէն մեզ ուղղեալ նամակէ մը կը քաղենք հետեւեալ տողերը.

«Մեր առաջնորդական Արժ. Տեղապահն՝ Բարթողիմէոս վարդապետ՝ իւր շրջեքաշրջանի մէջ եւ է ժողովի կարեւորութիւն տուած չէ եւ ոչ ալ արձանագրութիւն բռնել տուած։ Դիպոց մ'այցելած չունի, թէեւ տեղւոյս ազգ. վարժարանն առաջնորդարանի բակին մէջ կը գտնուի, ընդհանրապէս մեծ փութաջանութիւն ցոյց կուտայ Խարբերդի ժողովներուն ներկայ գտնուելու ա անց բացառութեան եւ ամենէն առաջ այդ ժողովի գնացողն ու ամենէն վերջը մեկնողն ինքն է։ Գիւղացիք չատ անգամ փռնուած են առաջնորդարանէն եւ այս առթիւ անպատշաճ խօսքեր արտասանելով մեկնած են։ Այս է գլխաւոր պատճառն, որ ամէն գիւղի անկիւն բոյն դրած է բողոքականութիւնը։ Զանց կընենք պատմել դեռ կարգ մը զեղծումներ որք տեղւոյս ազգայնոյ դիցուհութիւն կը պատճառեն։»

Ստացանք ԹիկՈՐ հանդիսի հոկտեմբերի ամսաթիւն, հետեւեալ բովանդակութեամբ.

Յօսակցութիւնք մեռելոց, Գուտ և 3|10 կրօնք։—Ազատին տեսարաններ։—Քաղաքական դէպքերու վերանայողներ։—Ցանկ մեռնող։—Առ Տիկին Պատմութիւն։—Կրկնութիւն։—Ակամայ գիւղացին։—Թղթատար Խիկարի։—Տարեցոյց (Մարտ. տակ)։—Ազգ։—Առաւարական թուականութիւն։

ՄԱՍԻՍ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱՍԻՍի այս աւուր թիւը կը պարունակէ.

Ազգային Տեսութիւն. Հրաժարումն Ս. Պատրիարք Հօր։

Արարատեան Սուրհանդակ։

Պարութիւնը Գիտութեան և բարոյական ուշադրի մէջ։ (ԷՐՆԷՍԹ ԼԷՔՈՒՎԻ։ Ակադեմական)։

Ո՞ւր կ'երթան հոգիք։ Առ Վսեմ. Գրիգոր Էֆէնտի Օտեան։ (Մ։ ԱՆԷՊԵԱՆ)։

Առակ։ Կոյս հաւնցու։ (Վ.ԱՀԱՆ Վ. ՊԱՐՏԻԶԱՆՑԻ)

Իպտիրէն Լրեւան, Ուխտաւորի Տեղագրութիւն։ (ՎԵՐՋ)։ (ՆՈՐԱՑՈ)։

Հաւաքածոյ գեղեցիկ խօսքերու։ (Յ։ Մ։ ՏՈՒՏՈՒԽԵԱՆ)։

Վէպ։ Հայաստանի բարքեր։ Անակ և Սոսան, Բնութիւնեան սոխակներ։ (Զ։ Պ։ ԵՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ)։

Քաղաքական Շաբաթական Լրոյց։ Արտաքին, Ներքին, Ազգային։

Ա. Զ. Դ.

Պէշիկթաշի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյս վարդեն Իւսկիւտար Իմատիէ Կարապետ Գալֆա փողոց 45 թիւ և Զարպհանելի Մարարոս փողոց 3 թիւ ընդ. ամենը 990 կանգուն գետնին տէր՝ Սամոթիոյ բնակիչներէն Տիւլպէնտի Աբրահամ Պետրոսեան անուն անձին անգամակ մեռած ըլլալն տեղեկանալով, Թղ. Խորհուրդս նորա ասացուածքն եղած յիշեալ գետինը մահիճլի նկատելով ծախելէ առաջ, պարտ դատց ներկայիս ազգարարել ի լրագիրս թէ՝ հանգուցեալ Տիւլպէնտէի Աբրահամ Պետրոսեան անուն անձն եթէ իւր մահուընէ վերջը ժառանգորդ թողած է, ժառանգորդք պարտին թուականէս սկսեալ մինչեւ երեք ամիս Խորհրդարանս ներկայանալ, ի ձեռն ունենալով իրենց ժառանգորդութիւնն հաստատող պաշտօնական վկայագիր։

Այլապէս ժամանակս լրանալէն յետոյ, Խորհուրդս յիշեալ 990 կանգուն գետինն մահիճլի նշանակելով, ի վաճառս պիտի հանէ։

Ի Դիմաց Թղ. Խորհրդոյ

Ա.ՊԷՆԱԳԻՐ — Ա.ՊԷՆԱԳԻՐ

Մ. Ս. ԽԻՏՈՒԱՎԵՐՏԵԱՆ — ԳԷՈՐԳ ԱԼԱԼԸՄՃԵԱՆ

1887 հոկտ. 25

Պէշիկթաշ

1501 — 2—3

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՆԵԱՆՔ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՆՆԵԻՒՆԵՐՔ

Մուսուլի Նահանգին Նէֆէր Բաղարգաւառակի գայմագամ անուանեցաւ Ապտ-իւլ-Գատէր, պէյ որ արդէն փոխանորդարար կը վարէր զայն պաշտօն։

Տէրսիմի Նահանգին Դերսիմ Քիլիսէ գաւառակի գայմագամ անուանեցաւ Սաատի էֆէնտի։

Առաջին կարգի Շէֆգադ պատուանշան տրուեցաւ մայրաքաղաքիս հոլանտական դեսպանի կնոջ Տիկին Սոֆի Վան-Թէթսի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ մայրաքաղաքիս գերմանական դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Բադիպզոր իշխանին որ նոյն պաշտօնով Լոնտոն փոխադրեցաւ։

Ա.յլ և այլ կարգի պատուանշանք տրուեցան գերմանացի երեւելեաց ոմանց։

ՕՍՄ. ԲԻՖԻՆ

Թարգէթ իւր երէկի թուով կըսէ թէ Եւմսական ժողովոյ կողմէ Բէֆիի վարչութեան ուղղեալ գեկուցագրոյն մէջ ոչ թէ Բէֆիի ջնջումը պահանջուած է, այլ առ այժմ ինչ ինչ բացատրութիւններ խնդրուած են միայն։

Թուրք թերթը բնական կը գտնէ թէ կայս. կառավարութիւնը պիտի ապահովէ երկրագործաց շահերն երբ հասկցուի թէ Բէֆիի վարչութիւնն ինչ պատճառաւ իւր պարմանագրոյն հակառակ կը շարժի։

—Կը լսենք թէ Օսմ. Հանրային Պարտուց և Ծխախոտի Բէֆիի վարչութեանց կայսերական ընտիր ընդհ. քարտուղար Միհրան էֆէնտի Զօհրապ Բէֆիի կեդրոնական Սնտուկի թղթոց քննութեան ձեռնարկելով, երեւան հանած է ընկերութեան Կաղմական Կանոնագրոյն և Դրոշմթղթի օրինաց հակառակ եղած հաստատութիւնս մը։ Բէֆիի հաստատութենէն ի վեր օսմ. կայս. Գանձուն պատճառած վնասը կրնուի թէ քանի մը հազար ոսկւոյ կը հասնի։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Ֆրանսական դեսպան Մարկիզ-պէլլօ կոմսն շաբաթ օրը Բ. Դրան մատոյց ծրագիր մը վերաբերեալ այն պարմանագրոյն որ Սուէզի ջրանցքի չեզոքացման խնդրոյն առթիւ կնքուած է Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջեւ։

—Եւմսացոյցի յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարուելով քննեց Ծովային Նախարարութեան եւմսացոյցն և զգաստացաւ այլ և այլ հաշուական խնդիրներով։

—Իտալական դեսպան Պառոն Պլան շաբաթ օրը Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-պարքոսին հետ։

—Երէկ, Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ յանձնաժողով մ'ի նիստ գումարեցաւ կայս. կառավարութեան և տերութեանց միջեւ կնքեալ առեւտրական պայմանագրոց վերանորոգման մասին խորհրդակցելու համար, ըստ որում պայմանագրոց պայմանաժամը լրացած են։ Սոյն յանձնաժողովը կը կազմեն Անտառաց և Հանքաց ընդհ. տնօրէն Գուլումճեան Վսեմ. Պետրոս էֆէնտի, մաքսային վերատեսչութեան խորհրդական Պէրդաժ էֆէնտի և այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարք։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ ՄԻԱՑՈՒՄՆ

Սոֆիայէն կը գրեն Բերայի լրագրոյ մը.

Պէլօվա-Վաքարէլ-Սոֆիայի երկաթուղեայ շինութիւնն աւարտած լինելով, կիրակի առաւօտ (25 հոկտ.) Սոֆիայի կայարանը կ'սպասուէր առաջին վագրաշարժն, Հակառակ անձրեւոտ օդին, խուռն ամբոխ մը հաւաքուած էր կայարանին մէջ որ զարդարուած էր դրօշակներով և հաղուագիւտ տունկերով։ Մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր ժողովրդեան մէջ։ Ֆէրտինանտ իշխանն, ընկերակցութեամբ իւր քաղաքային և զինուորական պաշտօնատարաց, նախարարաց, կղերին, երեւելիանաց և պուլկար երեւելեաց ու եւրոպական մամոյ թղթակցաց, ներկայ էր։ Դիւանագիտական ոչ մէկ ներկայացուցիչ պատասխանած էր իրեն եղած հրաւէրին։ Եւ. Ժամ 10ին կայարան մտաւ կառախումբը, գիւղացիներով ու գործաւորներով լեցուած։ Վագրաշարժ ու կառքերը զարդարուած էին դրօշակներով և գաւիններով։ Ամբոխը ցնծագին աղաղակներով ողջունեց կառախումբին գալուստը։

Երկաթուղեայ ընկերութիւնն այս առթիւ 400 հրաւիրեալս սեղան մը տուաւ Սոպրանիէի սրահին մէջ։ Ֆէրտինանտ իշխանը կը նախագահէր սեղանին, ձախ կողմն ունենալով երկաթուղեայ ձեռնարկու Պ. Կրօզէֆն։ Սեղանին վրայ բաժակ առաջարկեց «երկաթուղի չինող պուլկարական անդրանիկ ընկերութեան» համար, մաղթելով փութակի աւարտումն ամբողջ գծին։ Իշխանը խօսեցաւ պուլկար լեզուաւ, իւր յստակ եւ մաքուր արտասանութեամբ ներկայից ուրախութիւն եւ զարմացում պատճառելով։

Պ. Կրօզէֆ, պատասխանելով Ն. Բարձրութեան, բաւ թէ իշխանին ի Պուլկարիա գալուստը նոր զարկ մը տուած էր ընկերութեան ջանքերուն, որք պիտի շարունակուին երկաթուղւոյ պուլկարական մասն աւարտելու և զայն եւրոպական գծին միացնելու համար։ «Կը յուսամ, թէ յարեց ձեռնարկուն, մինչեւ տարեգլուխ վագրաշարժ պիտի կարենայ միջեւ Զարիպրօտ երթալ երթալ։»

Ֆերդինանտ թագաւորն տրուեցաւ Թնդանօթարանի առողջապահական յանձնաժողովոյ նախագահ Մերլիվա Սալիհ փաշայի։

—Բ. Դուռը վաւերացուց Արթաքի խան Նէվրոզի պաշտօնն, իբր առաջին թարգման մայրաքաղաքիս պարսկական դեսպանատան։

—Վեհ. Սուլթանի հրամանաւ՝ Թընթանօթարանի բարձրագոյն պաշտօնեաներէն Մերլիվա Մաղհար փաշա մէկ քանի հետեւորդաց հետ Զաթալճա ուղեւորեցաւ հետը տանելով Թընդանօթարանի մէջ նոր պատրաստուած եռեւէն լեցող թնդանօթներ որոց փորձերը պիտի կատարէ։

—Դանտիալի հեղինական փոխ-հիւպատոս անուանեցաւ Պ. Մավրօմիխալի որոյ պաշտօնը վաւերացաւ Բ. Դրան կողմէ։

—Հէֆէզատ՝ քաղաքապետ Մաղհար փաշայի ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ մայրաքաղաքիս փողոցներու վիճակին վրայ, որք ներկայ անձրեւոտ օրերու մէջ անանցանելի դարձած են։

—Ըստ որոշման Նախարարաց Խորհրդոյ, Ներքին գործոց Նախարարութիւնը ծանոյց Սեբաստիոյ կուսակալութեան թէ Նահանգին անցեալ տարւոյ տասանորդի հաւոյթի այն ծանօթ մասն, որ աւելցած է Էնկիւրի ղրկուած արժտիրէն, ինչպէս նաև տեղական հարկերն անուանիներու յատուկ բաժինը պէտք է բաշխել կարողութեան տեր անձինք արմատի ուղղեն, պէտք է այս տարուան տասանորդի հաւոյթին գոյացած արժտիրը վաճառել կանխիկ դրամով։

—Օսմանեան զինուորագրութեան օրէնքը կը տարամադրէ որ պարսիկ հրապատակ մը երբ օսմանեան երկրաց մէջ ամուսնանայ, անտի ծնած արու զաւակը զինուոր առնուի։

Պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին խան այս առթիւ ինչ ինչ բացատրութիւններ պարունակող թագրիր մը մատուցած է Բ. Դրան։

—Եւմսացոյցի յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարուելով քննեց Ծովային Նախարարութեան եւմսացոյցն և զգաստացաւ այլ և այլ հաշուական խնդիրներով։

—Իտալական դեսպան Պառոն Պլան շաբաթ օրը Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-պարքոսին հետ։

—Երէկ, Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ յանձնաժողով մ'ի նիստ գումարեցաւ կայս. կառավարութեան և տերութեանց միջեւ կնքեալ առեւտրական պայմանագրոց վերանորոգման մասին խորհրդակցելու համար, ըստ որում պայմանագրոց պայմանաժամը լրացած են։ Սոյն յանձնաժողովը կը կազմեն Անտառաց և Հանքաց ընդհ. տնօրէն Գուլումճեան Վսեմ. Պետրոս էֆէնտի, մաքսային վերատեսչութեան խորհրդական Պէրդաժ էֆէնտի և այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարք։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ ՄԻԱՑՈՒՄՆ

Սոֆիայէն կը գրեն Բերայի լրագրոյ մը.

Պէլօվա-Վաքարէլ-Սոֆիայի երկաթուղեայ շինութիւնն աւարտած լինելով, կիրակի առաւօտ (25 հոկտ.) Սոֆիայի կայարանը կ'սպասուէր առաջին վագրաշարժն, Հակառակ անձրեւոտ օդին, խուռն ամբոխ մը հաւաքուած էր կայարանին մէջ որ զարդարուած էր դրօշակներով և հաղուագիւտ տունկերով։ Մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր ժողովրդեան մէջ։ Ֆէրտինանտ իշխանն, ընկերակցութեամբ իւր քաղաքային և զինուորական պաշտօնատարաց, նախարարաց, կղերին, երեւելիանաց և պուլկար երեւելեաց ու եւրոպական մամոյ թղթակցաց, ներկայ էր։ Դիւանագիտական ոչ մէկ ներկայացուցիչ պատասխանած էր իրեն եղած հրաւէրին։ Եւ. Ժամ 10ին կայարան մտաւ կառախումբը, գիւղացիներով ու գործաւորներով լեցուած։ Վագրաշարժ ու կառքերը զարդարուած էին դրօշակներով և գաւիններով։ Ամբոխը ցնծագին աղաղակներով ողջունեց կառախումբին գալուստը։

Երկաթուղեայ ընկերութիւնն այս առթիւ 400 հրաւիրեալս սեղան մը տուաւ Սոպրանիէի սրահին մէջ։ Ֆէրտինանտ իշխանը կը նախագահէր սեղանին, ձախ կողմն ունենալով երկաթուղեայ ձեռնարկու Պ. Կրօզէֆն։ Սեղանին վրայ բաժակ առաջարկեց «երկաթուղի չինող պուլկարական անդրանիկ ընկերութեան» համար, մաղթելով փութակի աւարտումն ամբողջ գծին։ Իշխանը խօսեցաւ պուլկար լեզուաւ, իւր յստակ եւ մաքուր արտասանութեամբ ներկայից ուրախութիւն եւ զարմացում պատճառելով։

Պ. Կրօզէֆ, պատասխանելով Ն. Բարձրութեան, բաւ թէ իշխանին ի Պուլկարիա գալուստը նոր զարկ մը տուած էր ընկերութեան ջանքերուն, որք պիտի շարունակուին երկաթուղւոյ պուլկարական մասն աւարտելու և զայն եւրոպական գծին միացնելու համար։ «Կը յուսամ, թէ յարեց ձեռնարկուն, մինչեւ տարեգլուխ վագրաշարժ պիտի կարենայ միջեւ Զարիպրօտ երթալ երթալ։»

Ֆերդինանտ թագաւորն տրուեցաւ Թնդանօթարանի առողջապահական յանձնաժողովոյ նախագահ Մերլիվա Սալիհ փաշայի։

—Բ. Դուռը վաւերացուց Արթաքի խան Նէվրոզի պաշտօնն, իբր առաջին թարգման մայրաքաղաքիս պարսկական դեսպանատան։

—Վեհ. Սուլթանի հրամանաւ՝ Թընթանօթարանի բարձրագոյն պաշտօնեաներէն Մերլիվա Մաղհար փաշա մէկ քանի հետեւորդաց հետ Զաթալճա ուղեւորեցաւ հետը տանելով Թընդանօթարանի մէջ նոր պատրաստուած եռեւէն լեցող թնդանօթներ որոց փորձերը պիտի կատարէ։

—Դանտիալի հեղինական փոխ-հիւպատոս անուանեցաւ Պ. Մավրօմիխալի որոյ պաշտօնը վաւերացաւ Բ. Դրան կողմէ։

—Հէֆէզատ՝ քաղաքապետ Մաղհար փաշայի ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ մայրաքաղաքիս փողոցներու վիճակին վրայ, որք ներկայ անձրեւոտ օրերու մէջ անանցանելի դարձած են։

—Ըստ որոշման Նախարարաց Խորհրդոյ, Ներքին գործոց Նախարարութիւնը ծանոյց Սեբաստիոյ կուսակալութեան թէ Նահանգին անցեալ տարւոյ տասանորդի հաւոյթի այն ծանօթ մասն, որ աւելցած է Էնկիւրի ղրկուած արժտիրէն, ինչպէս նաև տեղական հարկերն անուանիներու յատուկ բաժինը պէտք է բաշխել կարողութեան տեր անձինք արմատի ուղղեն, պէտք է այս տարուան տասանորդի հաւոյթին գոյացած արժտիրը վաճառել կանխիկ դրամով։

—Օսմանեան զինուորագրութեան օրէնքը կը տարամադրէ որ պարսիկ հրապատակ մը երբ օսմանեան երկրաց մէջ ամուսնանայ, անտի ծնած արու զաւակը զինուոր առնուի։

Պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին խան այս առթիւ ինչ ինչ բացատրութիւններ պարունակող թագրիր մը մատուցած է Բ. Դրան։

—Եւմսացոյցի յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարուելով քննեց Ծովային Նախարարութեան եւմսացոյցն և զգաստացաւ այլ և այլ հաշուական խնդիրներով։

—Իտալական դեսպան Պառոն Պլան շաբաթ օրը Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-պարքոսին հետ։

—Երէկ, Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ յանձնաժողով մ'ի նիստ գումարեցաւ կայս. կառավարութեան և տերութեանց միջեւ կնքեալ առեւտրական պայմանագրոց վերանորոգման մասին խորհրդակցելու համար, ըստ որում պայմանագրոց պայմանաժամը լրացած են։ Սոյն յանձնաժողովը կը կազմեն Անտառաց և Հանքաց ընդհ. տնօրէն Գուլումճեան Վսեմ. Պետրոս էֆէնտի, մաքսային վերատեսչութեան խորհրդական Պէրդաժ էֆէնտի և այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարք։

Սեղանիկի հիւանդանոցին առաջին բժիշկ տեղակալ-գնդապետ Արիֆի պէյ։

—Երեկ գիշեր Դարդիւր, Եէլտէ-իրմէնի Ազիզիյէ թաղն հրդեհի ծուղբ-նաւորութիւն մ'եղաւ, բայց հասած օգնութեանց շնորհիւ անոր առաջքն առնուեցաւ, թէեւ Սկիւտարի և գիւղին ջրբհանկիրներն արկածի վայրը փութացած էին և գիշերապահը հրդեհ կիմացնէին ահազանգոյ ազդանշաններով։

—Մէկսինէն կը գրեն թէ, կրսէ Մէնդէօ՝ Կնարիոյ Ճանրան վրայ գտնարկաշրջիկ էրերէզոց շարագործութիւնք խորտակեր են քաղաքին վաճառականները։ Առազակք նոր տեսակ գողութիւն մը հնարած են. կ'կեցուցնեն, կարաւաններու ուղղանց կանոնն են, կը բանան, ուղղանին կանուն եւ մնացեալը կը թողուն։ Իրվիրցի երեք ջորի վաճառականներ զոհ գնացեր են այդ էրերէզներուն։ Ասոնց ապրանքները կեսարիա հասեր են կիսով պակասած եւ կիսով վնասուած, մանաւանդ մանրած բանկերի։ տարագագործական նիւթոց եւ կաշիի հանելիքն չատ պակասած էր։ Այս ցաւալի կացութեան դէմ բոլոր բարձուեր է կեսարիոյ եւ Մէրզիֆոնի խմբանութեանց։

—Մարաքէշի (Այտրին նահանգ) Գուլյոնգաք գաւառակին մէջ անցեալ շաբթու տեղացող յորդ ատ անձրեւները բազում վնասներ պատճառեր են։ Լերանց կողերէն սահող հեղեղատներն ջուրերը կործաներ են հին, վեց տնակներ եւ քարաժայռի խոշոր բեկորներ գլորեր են։ Մարդ մը եւ չատ մը անասուններ մեռեր են փոթորկին ժամանակ։ Ելեմտուոյց գիծը մնծապէս վնասուեր է քանի մը քիլոմեթր տեղ, այնպէս որ չորս ժամ աշխատութենէ յետոյ Սարաքէշի կառախումբը կրցեր է իւր ճամբան շարունակել։

—Բուսվիլի երկաթուղեայ Սիրքէճիլի կայարանին շինութիւնն այսօր պիտի սկսի։

—Եգիպտոսի Սարահիմ փաշա 40, Բէֆիի պաշտօնեայք 3) և Փիլիպէզի Ագիկոֆ անուն անձ մը մէկ ոսկի նուիրած են ի նը-պաստ Ասիոյ երկրաշարժեալ ժողովրդեան։

—Սամսունի անգլիական հիւպատոսը շաբաթ օրը Կ. Պոլսէն իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

—Տարագրական տեսչութեան պաշտօնեայներէն Արիստոս էֆէնտի՝ Վեհ. Սուլթանին նոր գրեալ օրհնեցեր մը պատրաստած է յանձնարէն լեզուաւ, որոյ խօսքերն ու եղանակն յաւելուածով մը հրատարակուած են շաբաթ աւուր Լ. Թէաթրէի մէջ։

—Ուրֆայի օրուան փոթորկի պատճառած ոնուն բեռցած օսմ. առագաստանաւ մը Մ'օտա Պուրնուի քարաժայռերուն վրայ նետուեցաւ ալեաց սաստկութենէն։ Նաւուն մէջ կը գտնուէին ծերունի նաւատիր մ', իւր որդին եւ սուրիշ նաւավար մը։ Առաջինը որ քաջ լողորդ մ'էր, փորձեց ցամաք ելնել, սակայն ծովեզերքն ժողոված զարհուրելի ոյժգին ալիք մ', քարի մը վրայ նետեց զայն եւ խեղճ ծերունւոյն գլուխը ջախջախուեցաւ։ Իսկ որդին ու մեւս նաւավարն ազատեցան օգնութեամբ այն կողմի նաւավարաց, որոց մէջ մեծ արիութիւն ցոյց տուաւ մանաւանդ Պէտրօ անուն նաւավար մը։

—Շաբաթ իրիկուն ժամը 11ին Տիգրան անուն երիտասարդ հայ մը կամուրջէն Խասգիւղի շոգենաւը կը ցատքէր, երբ ոտքը սահելով ծով ինկաւ։ սակայն հոն գտնուող ոստիկան մը անմիջապէս օգնութեան հասնելով ողջ առողջ ազատեց զայն։

—Իրմիրէն կը գրեն թէ անցեալ երկուշաբթի Պուրնասպատի ոստիկանութիւնը ձերբակալեր է երկու մարդիկ որք մեծ սղոտաներու վրայ աւազակութիւն կընէին։ Ամենամէ մէրոյ անուն էր Նէֆիսլ, ընիկ Բիր Շէհիրցի, և միւսին Բաշիտ երկու ընկերք այդ գիւղին մէջ խուզ մը փարած էին ուր կառանձնանային չահասասութիւն մը գործելէ յետոյ։ Երկու ուղեւորք՝ որք վերջերս ի Սասունէն Պէլի կողմերեալ կարասանին մէջ կը գտնուէին՝ ճանչցեր են զանոնք։ Այս ուղեւորաց մին Մանասյի հոման էր։ Խուզին մէջ գտնուեր են երկու հրացան, դաշոյն մը եւ տարմանակ մը։ Նէֆիսլ և Բաշիտ ընդ հանրութեամբ իրմիրի տեղի ունեցան։

—Կայս. բժշկական վարժարանի ուսուցիչներէն Տր. Անանեան որ բարձրագոյն հրամանաւ Դարդանէլ գնացած էր նեղուցնու զինուորական հրամանատար Բիրիպզ փաշայի հիւանդութիւնը դարմանելու, մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

—Ընկերութիւն մ'ի կազմուեր է որ Սելանիկի ջուրերու չահագործման մենաշնորհը կը նդրէ կառ. կառավարութենէն։

—Ուշագրի մէջ երկրաշարժի ցնցումնք կը զգացուեցան մինչեւ առաւել կամ նուազ սաստկութեամբ, և գեռնին տակէն գոչիւններ կը լսուին։ Հոկտեմբեր 2ի երեկոյին, դրեթէ երեսուն երկվայրկենի մէջ հինգ ցնցումնք զգացուեր են։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՆ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 12 Նոյեմբեր

Խատարանն հրամայեց Գաֆարէլ զօրարարին եւ Տիկին Լաֆուզէնի առամեայ արարքումը։

Բարիզ, 12 Նոյեմբեր

Բարոքական ակմրոց մէջ կը հաստատեն թէ Հանրապետութեան նախագահն որոշուած է հրամարիլ արդի պարագայից մէջ։

Շիքագօ 12 Նոյեմբեր

Վերջերս մահուան դատապարտեալ չորս անխնամական այսօր կախուեցան։ Ոչ մէկ միջադէպ տեղի ունեցաւ։

Պերլին, 12 Նոյեմ.

Լիւհէլմ կայսրը Պերլին կոչեց զՊիզմարք իշխան։

Լրատուն թէ բժշկք հրաժարեր են վիրաբուժական գործողութիւն կատարելէ Գահաժառանգ իշխանին քաղցկեղին վրայ։ որովհետեւ այս գործողութիւն յաջողութեան ոչ է հաւանականութիւն ցոյց չտար։

Բարիզ, 13 Նոյեմբեր.

Զօրավար Պուլանժէ վաղը Բարիզ կը դարձնուի։

Պերլին, 13 Նոյեմբեր.

Սան-Ռէմոյէն առած նորագոյն լուրեր կը ծանուցանեն թէ Գահաժառանգ իշխանին վիճակը քիչ մը բարւոքած է։

ԱԺԱՆՆ ՌԻԹԴԷՐ

Պերլին, 12 Նոյեմ.

Լրագրաց մէջ հրատարակուեցաւ հետեւեալ զեկոյցը. «Մ ն-Ռէմոյէն առնուած լուրերը կը հաստատեն որ ալ տարակոյս չը կայ թէ Գահաժառանգ իշխանը կոկորդի քաղցկեղային ուռոյցով (garcinome) կը տառապի։ Գալով ապագայ դարմանման եղանակին և դրական տեղեկութեանց, այն ատեն միայն պիտի կրնանք հրատարակուիլ թան տալ զայնս երբ Կայսեր հրամանաւ Մէն-Ռէմօ զրկուած Տր. Մորիս Շմիդ հաղորդէ իւր տեղեկագիրը։»

Լոնտոն, 13 սեպտ.

Պերլինէն ատ հասած պաշտօնական հեռագիր մը կը հաստատէ որ ալ տարակոյս չկայ թէ Գահաժառանգ իշխանին հիւանդութիւնը քաղցկեղային է։ Հեռագիրը կը յաւելու թէ բժշկք տարակարծիք են շնչափողին հատանման և նուազ ազդու գործողութեան մը մասին։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՊՈՐՍԱ

Գալաթիա, 2 Նոյեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 ամիս Լոնտոնի վրայ (պանքայի)	110 3/8	
3 » » » (վճռական)	110 1/4	
3 » Բարիզի » (պանքայի)	22 90	
3 » » » (վճռական)	23 97 1/2	

Օսմանեան Բանսօլիտէ

		Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց. (Միաց.	Սէրի Գ. կ.	15 8
Պօրսային գոցուելէն վերջը	» »	15 8
Բերայի մէջ	» »	— —
Աւուստուն բացուելեան	» »	15 9
Բարձրագոյն գին	» »	15 9
Նուազագոյն »	» »	15 9
Կէս օրին	» »	15 9

ԻՍԹԱՆԲՈՒԼԻ ՏԱՒԹԻ

Երէկ երեկոյ	37 8
Այս առաւօտ	37 20
Կէս օր	37 20

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹԹԻՆ

Փոխանութիւն 1858)	Սէրի	23 20
» 1862)		
» 1860)		
» 1863)	»	14
» 1872)		
» 1865)		
» 1869)	»	0 15 9
» 1873)		

ՏԵՂԱՅԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՔԸ

Երէկ երեկուն գոցուեցաւ (Գ. կ.)	
Այս առաւօտ բացուեցաւ	գործ չունիմ
Կէս օրին	

ԲԱԺԾՆԵՏՈՒՄՔ

Սօսիէմէ ԼէՆերայ	Անգլ. Լ.	4 3
Քրէտի ԼիէՆերայ	Գ. կ. Օսմ. »	6 30
Պանք տը Դօնս	»	6 15
Սօս. Շանմ է վարէօր	»	3 25
Թրամուէյ	»	345
Բուսվիլի երկաթուղի	Ֆր.	34 25
Օպլիկասիօն տը Բրիտօրիէ	»	—
ԲամՆեմուղթ Լաբրիսմի	»	100

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի	ՊՐՇ.	100
20 Ֆրանգոյ	»	87 25
Անգլիական ոսկի	»	110 35
Ռօլ Խարբիյա	»	90 28
Ֆրիմիշ	»	51 20
Ռուպլի Թղթադրամ	»	40 21
» արծաթ	»	76 20
Ցիւորին	»	— —
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 21
Վէնցոյ	»	103
Հինգոյ	»	103
Մէթալիք	»	99
Թասֆիէ	»	14 15

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 12 Նոյեմբ. Ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. բանսօլիտէ		103 1/16
Օսմ. »	Սէրի Գ. բացուելեան	13 3/8
» »	» գոցուելեան	13 3/8
» »	» Ա.	23 1/2
» »	» Բ.	14 1/8
» »	» Գ.	13 1/2
Օթօման 1871		72
Փոխանութիւն 1877		85
Պանք Օթօման		9 1/2
Իսլամական փոխառ. 1873		93
Եգիպտական մնացեալ (իւնիֆիտ)		73
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)		97 1/4
Տայրա Սանիէ		69 3/4
Տօմանիայ (փոխառ. Բօշիտ)		(՞.) 95 1/2
Հունգարական պարտամուղթ 4 %		— —
Փոխանութիւն Բարիզի վրայ		25 536

Վիէննա, 12 Նոյեմբ. Ժամ 4 երեկոյ

Փոխանութիւն Լոնտոնի վրայ	126 15
Օսմանեան երկաթուղի	16 20

Բարիզ, 12 Նոյեմբ. Ժամ 3 վայր

Ըսինք թէ ծանուցեալ համագումար ժողովին շատեր եկած էին կիրք դոհացնելու և ոմանք ալ գործն աւարելու որպէս զի դրամ չըտան. իբր ապացոյց մեր այս ըսածին, ասոնց ժողովի մէջ խօսածներն կ'արձանագրեմք հոս հանդերձ մեր դիտողութեամբ. Մին կելլէ կըսէ թէ «ինչո՞ւ Բրիստոնեան վարժարանը շատ խեղճ վիճակի մէջ է և վարչութիւնը դարմանը չը խորհիր». այս հարցման կրնայինն պատասխանել թէ «թոշակ չը վճարելուդ համար վարժարանը նիւթապէս կը նեղուի». այո՛, ճիշդ այս քննադատութիւնն ընողը քանի քանի տարիէ ի վեր անվճար կը թողու թոշակներն և խաղաղասէրը օրուան բաղնիքի մեծ խնդրոյն ալաս մը չը հասցնելու համար կը փակէն վիճաբանութիւնը. Ուրիշ մ'ալ կ'ըսէ. «Առաջնորդարանը ի՞նչու ժամանակին միջոցներ ձեռք չառաւ որպէս զի Հայուհեաց ընկերութիւնը իւր նպաստն չը դադրեցներ». այս ըսողն ալ շատ լաւ գիտէը որ պէտք եղած ազդու միջոցներն վաղուց ձեռք առնուած էին, բայց արդիւնք մը չէին ունեցած. Ուրիշ մ'ալ կ'ըսէը թէ «ի՞նչու վարչութիւնը անհոգ մնացած էր որ այն ինչ անպարկիշտ կինն վերջապէս մահմետական եղաւ.» այս ալ գիտէը որ կրօն. և Քաղ. ժողովներն իրենց պարտքն կատարած էին. ուրիշ մ'ալ կըսէ թէ «մեր պատուոյն չէ՞ներ որ Պոլսէն մեր աղջկանց համար նպաստ ուզենք, ի՞նչու խնդրեցին». այս ըսողն ալ բնաւ թոշակ չէ վճարած, և վերջապէս ահա այս և ասոնց նման անարժէք խօսքերով և առաքինութիւններով ուզեցին կռիւ մը հանել. ինչո՞ւ, որովհետեւ բոլոր ժողովուրդը բաղնիքի չնչութեան կը ցանկայ և եթէ իրենք ժլատութեամբ չէ-զոք մնալով չը մանակցին հանգանակութեան, բոլորովին յարգերնին պիտի կորսնցնեն, և որովհետեւ կը նախանձին նաեւ ժողովրդական համակրութիւն վայելողներու դէմ, ուստի կուգան այնպիսի զէնք մը ձեռք առնուլ, որով երկու գործ միանգամայն տեսնել կը փորձեն, այն է անուանարկել անկեղծ գործիչներն և ասով բաղնիքի խնդիրն ալ մոռացութեան մատնել որ դրամ չը վճարեն. Ուրախ եմք որ անկեղծ ոմանք կ'աշխատին միշտ նոր օր փակել վիճաբանութիւններն և բաղնիքի գործն յաջողցնել. Դարձեալ կ'ըսեմք թէ, երանի թէ նոր ի նորոյ խնդիրներ չը յարուցուելով, այս կարեւորագոյն խնդրոյն վրայ հետզհետէ գոհացուցիչ տեղեկութիւններ տալու բարեբախտութիւնն ունենայինք.

ՔԱՂՈՒԱԾՔ

Ցատենագրութեանց գիտական համաժողովներու

Կատաղութեան դարմանը դատեալ յիտալացւոյ. —Բժշկական հսկողութիւն զրպրոցաց վրայ. — Նախազգուշական միջոցք թոքախտի դէմ. — Թոթովախօս տղայք.— Ֆրանսական հայրենասիրութիւնը. —Տօքթ. Տիւքլոյի ատենաբանութիւնը.

— —

Իտալիոյ Բժշկական Դուռնեան վերջին համաժողովին մէջ Պարմայոյ դէ Վէռէս և Զէնոբի Բաագէօռի կատաղութեան դէմ բուծիչ մեթոտին վրայ իրենց ըրած բազմադիմի և երկարատեւ փորձերուն և անոնց արդեանց վրայ ընտիր ատենաբանութիւն մը ըրին, որ վերջացաւ հետեւեալ խօսքերով.

«Ամէն պարագայի մէջ կը հետեւի որ Բաագէօռեան բժշկութիւնը բնաւ վտանգ չը ներկայացներ ինքնին. և մեր ուսումնասիրութիւնք կ'ապացուցանեն սոյն դարմանի նախազգուշական ազդեցութիւնը.»

Պ. Կոշէրէրէ.—Ի Բատու արարեալ փորձերու և դիտողութեանց վրայ հիմնուելով կրնամ հաստատել գրեթէ ամէն կէտի վրայ Պ. Պ. դէ Վէռէսի և Զէնոբիի արդիւնքն ու հետեւութիւնքը.

Այսպէս բոլոր գիտական աշխարհ կ'սկսի ճանչնալ մեծանուն Ֆրանսացւոյն ամենամեծ դիւրը.

. .

Վիէննայի Համաժողովին մէջ, դըպրոցներու վրայ բժշկական հսկողութեան մերաբերեալ հետեւեալ եզրակացութիւնք ընդունուեցան.

1. Ինչպէս Տէրութեան համար, նոյնպէս ալ ընտանեաց համար կարեւոր է յոյժ ապահովել իրաւեկ բժշկաց յաճախեալ մանակցութիւնը դպրոցաց վարչութեան.

2. Սոյն մանակցութեան նպատակն է աշակերտները պահպանել դպրոց յաճախելու և ուսանելու ինչ ինչ վնասակար ազդեցութիւններէն, և ուսանողաց առողջութեան օգտակար մարմնաւոր մարզանքն և ֆիզիկական գործունէութիւնը դպրոցներու մէջ զարգացնել.

3. Այս նպատակին հասնելու համար, ժամանակ ժամանակ, մանաւանդ դասի ատեն, բժիշկը տնօրէնին հետ մէկտեղ այցելութիւններ պէտք է ընէ, և այս այցերու հետեւանքը տեղեկագրէ.

4. Ամէն բանէ առաջ հարկ անհրաժեշտ է որ բոլոր ընդհանուր կամ մասնաւոր դպրոցներ՝ բժշկական այցելութեան մ'ենթարկուին և ամենահարմար ժամանակի մը մէջ տեսնուած զեղծմունք բարձուին, և ետքը վերոյիշեալ երկրորդական այցելութիւնք կատարուին.

5. Բժիշկ մը՝ ի հարկէ պիտի մասնակցի, վճռող ձայնով, ամէն դպրոցական յանձնաժողովի.

6. Դպրոցական վերատեսչութիւնը պիտի յանձնուի փորձառու բժշկաց.

7. Վերջապէս իրաւեկ բժշկաց մասնակցութիւնը՝ այլ և այլ Պետութեանց մէջ դպրոցներու արդի կազմութեան անհրաժեշտ մի պայմանը պէտք է նկատուի.

. .

Պ. Ռանոյ Մեծին–Բրիտանիոյ առողջապահական համաժողովին մէջ Թոքախտի նախազգուշական միջոցներուն վրայ ատենաբանութիւն մ'ընելով հետեւեալ եզրակացութեանց կը յանգի.

1. Պէտք է թոքախտաւորներու մասները կարելի եղածին չափ շուտ անվնաս գործել հականեխական դեղերով.

2. Խորհուրդ տալ հիւանդաց չամուսնանալու.

3. Գործարանաց մէջ գրգռիչ փոշիներու՝ օդին մէջ չցտնուելուն համար պէտք եղածը ընել.

4. Գործաւորաց յորդորել աշխատիլ անպիսի դրութեան մը մէջ որ կուրծքի ընդլայնման արգելք չլինի.

5. Խոնաւ հողերուն ջուրը բառնալ.

6. Մասնաւոր թէ ընդհանուր բնակարանաց օդը խնամքով հոգմահարել.

Պ. Ռանոյ այնպէս կը կարծէ որ, եթէ վերոյիշեալ միջոցք ուշի ուշով գործադրուին, թոքախտ և ուրիշ թոքի հիւանդութիւններ զգայապէս պիտի նուազին.

. .

Պ. Քոյն.—Բազում հետազօտութեամբք գտայ որ թոթովախօսութիւնն ևս քան զևս կը յաճախէ. Սոյն չարեաց պատճառը պէտք է փնտռել նոյն խսկ դըպրոցին մէջ. ուր կը յղուին թոթովախօս տղայք, և ուր այս կարգի մանկունք կը ծաղրուին իրենց ընկերաց կողմէն՝ որոնք անոնց պէս խօսիլ կը փորձեն հապտանօք. Այս անպատշաճութեան առջեւն առնելու համար, հետեւեալ միջոցները կ'առաջարկեմ.

1. Շատ թոթովելով խօսող մանկըտին պէտք չէ դպրոց յղել. Մասնաւոր կրթութիւն մը տալու է.

2. Բիչ թոթովախօս մանկտին կարելի է դպրոց յղել, բայց զանոնք պէտք չէ ստիպել պատասխանելու հարցմանց կամ պատմելու բան մը, այլ գրաւոր աշխատութեանց միայն հարկադրել.

3. Թոթովախօս տղայքը պէտք չէ խստիւ պատժել և պէտք չէ անոնց երեսին զարնել իրենց թերութիւնները.

. .

Ֆրանսայի Դուռ. քաղաքին մէջ այս օրերս մահարձան մը կանգնուեցաւ ի պատիւ Պրըդոնոյի, Դուռցի նշանաւոր բժշկին, և նորա աշակերտաց Դրուսոյի և Վելբոյի, հռչակաւոր բժշկաց և ուսուցչաց. Ի մէջ այլոց Դուռցի ուսուցիչ Պ. Տիւբիո եռանդուն ատենաբանութիւն մը ընելով հետեւեալ գեղեցիկ խօսքերով վախճան տուաւ իւր բանից՝ որք բուռն ծափահարութեամբ ընդունուեցան.

«Կ'անցնի ամէն բան, ամէն բան սին ստուերմ է միայն. Հողմը կ'առնու կը տանի ամենէն պերճ խօսքերը, ժամանակը ջարդ ու փշուր կ'ընէ ամենէն հոյակապ յիշատակարանները, քանի մը քայլեր կը չափեն այնքան վաղ անհետացեալ գերեզմանն սոյն մարդոյը զոչխարհ լցոցին. Ոչինչ կայ ուստիայ, ոչինչ, ի բաց առեալ յիշատակն մեծ հոգիներու և քաջ սրտերու, որ պիտի մնայ ժառանգութիւն անկորուստ՝ ազգաց համար, որչափ որ մնայ հոգի մը՝ խորհելու, կամ սիրտ մը՝ զոհուելու.

«Պիտի մնայ միշտ այդպիսի յիշատակաց ժառանգութիւնն մեր չընաղ հայրենեաց որ այնքան սիգապանծ՝ սիրեցեալ է յաւուրս փառաց, առաւել ևս սիրեցեալ և կաթոգին պաշտեալ ի ժամու ձախողանաց. Յաղթող կամ յաղթեալ, մենք զան մայր կը կոչենք հանապազ մի և նոյն հպարտութեամբ. Մենք զան կը սիրենք սիրով մը՝ որ կը սկսի յորորանի և գերեզմանէն անդին ալ կ'ապրի. Քանի մը կաթիլ անուշ արտասուաց, հեղեղ մը դառն արտասուաց, այս է բաժին բոլոր մարդոց և բոլոր ազգաց. Յաւուրս տակարութեան, յիշե՛ք մեր մեռելները. Նոքա սիրեցին հայրենիքն առաւել քան իրենց կեանքը, նոքա հաւատացին անմահին հոգւոյ և նոքա անկան լի յոյսով, անուանելով զՔրիստա իրենց վերջին շունչին մէջ. Ցիրա՛նա։ Դուռ ևս օրհնեալ հող է նա՝ արիութեան և պատուոյ, և իւր զաւակաց արիւն՝ սերմ մ'է դիւցազուն.»

ՏՈՒԹ. ՌՕՊԻՆՍՈՆ

ԶՐՕՍԱՆՔ

Երկու խոստովանութիւն. —Յետին Հայը. —Տարերք. —Շո՛յտ հասնիլ, միշտ հասնիլ. —Գիւղացի Հայուն կրօնքը. —Գերեզմանաց սէր. Մարաթոնի դամբարանը. Պալըգլուի գերեզմանոցին մէջ. —Հայն իր կըրօնքէն դուրս. —Իր Եկեղեցւոյն մէջ.

— —

Օր մը, հինգ տարի առաջ, Բողոքական պաշտօնեայ մը՝ մտերմական տեսակցութեան առթիւ խոստովանեցաւ անկեղծաբար՝ թէ ամէն ողջամիտ հայ բողոքական չփափաքիր բնաւ որ այսուհետեւ Հայոց մէջ ճարակի բողոքականութեան մահացու թոյնը. եղածն արդէն իսկ շատ և շատ է իբրեւ արդիւնք չարաղէտ տգիտութեան. Հինգ տարի վերջը հոովմէական հայ վարդապետ մ'ալ ի սրտէ ցաւ կը յայտներ որ վերջերս պապականութիւնն սկսած է այսր անդր մուտ գտնել հայ գիւղերէից ոմանց և քաղաքաց մէջ և ա՛յսպէս գըգուել այն բազուկներէն՝ որ Լուսաւորչի անուան տակ գրկած ու սեղմած են դարերէ հետէ իրենց հարց պաշտած ու արցունքով թրջած խաչը.

— —

Իրաւ է թէ անցեալին մէջ՝ տգիտութիւն, ներկային մէջ՝ տառապանք ու այլ բազմագիմի նկատմունք յաղոգեցան մեր տանը մէջ. կագ յուզել, բաժանում դնել, թիւեր պակասցնել. բայց դիտելի է որ ահագնիկ թիւ մը, միլիոնաւորք, ի սկզբանէ ցայսօր, անո՛նք որ արի էին, անո՛նք որ սիրտ ունեցան, անո՛նք որ հոգի ունեցան, ի հեճուկս ճակատագրին ամէն նենգութեանց, միշտ ախորժելով ու կաթոգին նայեցան իրենց հարց կրօնին, մեր ծխանին, մեր խաչին, մեր Աստուծոյն. Այս զգացումը շատ նպաստաւոր եղած է, և գրդռած է միշտ ինքնութիւն մը ունենալու լերան ստորոտը, ժայռին գլուխը, ծովակին բով, հոսանքին մօտ, պատճառ տուած է չընդհատել արնու մեր պատմութեան խորհրդաւոր թելը և այսպէս՝ հասցնել դայն առաջին Հայ նահապետէն մինչեւ առ մեզ և այն յետոյն չուառական Հայն՝ որ ցերեկն իր ծանրակիր ձողն տակ և գիշերը խցկանը իր հարց Ս. Աստուածը կը փառաբանէ.

— —

Ցիրաւի մինչ Ազգային Պատմութիւն ձեռքս բռնած հին ու նոր հայերով մեզ երբեմնի ժամանակից ազգաց ոչնչութեան փոշին կը կոխեմ խրոխտաբար,

«Ո՞ւր են դրացիքս . . . կորնա՞ն արդեօք. ուր են փառք.

Ո՞ւր զօրութիւնք . . . խորտակեցան իրրեւ լարք.

Բայց տե՛ս, միակ և յաւերակս իսկ կ'ապրի Խորհուրդ նախնեաց չիրմաց վերայ կենդանի.»

կը խորհիմ թէ արդեօք մեր կրօնաւորաբար հասանք մինչեւ ցայս վայր. չուներեցա՞նք տարբեր՝ որ մեզ կեանք ու կենդանութիւն եղան. Ինքնի՞ն պահուեցաւ միլիոնաւորաց թիւ մը ոսկերմագոյն երկաթին դէմ. Ինքնի՞ն անկրուստ Ճացին յոլովագոյնք մայր երկրին գաղթականութեանց. Ինքնի՞ն կը գալարին այսօր մեր աղիքը մինչ մեր Մշեցի, Վասպուրականցի և Սեբաստացի աղբոր այրած դէմքն ու յուսահատ աչքերը կը ցնցենք ուշիւ. Վերջապէս՝ ինքնի՞ն կը հառաչենք անձկալրեաց կարօտով մինչ այլակրօն ձեռք մը գաղտ կը սողայ օձի պէս մեր սեամէն ներս և աւար կը տանի մեր գրկէն, մեր ծոցէն եղբայր մը, քոյր մը, սիրական մը.

Բայց մի՛ խօսիք կ'ըսեն. եղէք խո՛ւլ որ չլսեր, կո՛յր որ չտեսներ, անզգա՛յ որ ազիք չունի. Իմ բաժինս չէ այդ. և մինչ չարաթ մը առաջ Աբէ-եէ դուժեց թէ Բաղրա-- Մեծ-Նոր գիւղէն 200 աուն օտար կրօնի կը դիմէ անչուշտ օտար պաշտպանութիւն գտնելու յուսով, կ'ըսէի թէ չէ՛ միայն լռել, այլ եթէ կարելի է, ահագին որոտմամբ պէտք է դղրդել մեր կեդրոնն, որպէս զի պատրիարքութիւնը չնկատուի Պոլսոյ առաջնորդութիւն միայն, փոյթ ունենալ աւելի գաւառացւոց վիճակին տեղեկանալու, և, որչափ հնար է, չո՛յտ հասնիլ և միշտ հասնիլ. մէն մի Հայ որ այսօր Լուսաւորչի անուան տակ զՔրիստոս կը գաւանի՝ հնութեան յիշատակ մըն է յիշատակներով պահուած ու պահպանուած.

— —

Ա.յո, մեր գիւղացւոյն դոյութեան պահպանութիւնն եղած են, իբրեւ կենսական տարերք, առնին աւանդական սովորութիւնք, պարկեշտութիւն, իր տանն համար գութ և գորով, եւ երկրորդ՝ կրօնք՝ որով կը հաւատայ թէ Մեծին Ներսէսի հանգիստներովն օրհնուած իր գերեզմանէն անդին՝ երկնից դրունք պիտի բացուին իր առջեւ, և յաւիտենական տարւոյն առաջին օրը պիտի փարի գրկապնդ առաջին հայէն մինչեւ վերջինը. Հայ գիւղացին կրօնից լաւագոյնը Քրիստոնէութեան մէջ կը բովանդակէ, և Քրիստոնէութիւն իր հարց կրօնին. Անոնց հետ կցորդէ հայրենասիրութեան եւ ազդասիրութեան դողն ինչ Ճացորդներ՝ որ իր տանը մէջ, իր սրտին մէջ կը միան, կը ծիսին տակաւին, պա չտամունք և սէր իր գերեզմանաց, ուսկից դժուարաւ յանձն կառնու բաժնուիլ, իր հոգեբանական երեւութից թեթեւ ծանօթութիւն մը կ'ունենաս. Գերեզման ըսի. արդեօք ա՛յս ալ սրտի մէջ մեծ տեղ չգրաւո՞ր.

«Փոքր միւս ևս, գուցէ երկինք ինձ ժպտի
Առաւօտ գայ սև անցն ու մութն հալածի...
Շատ՝ թէ բացուստ իմ հարցս չիրիմ նըշմարեմ,
Եւ զայս կրատակ ինեմ զանկիս. «Լաւ, ո՛րդի,
Նըժդեհ եմ ես,
Հօրդ ոսկորներն հո՛ն թաղեա»

Բաղացի երիտասարդ մը, որուն բոլոր բովանդակ ճարտարութիւնն է փարտ կարել ու գամել, իր հիւանդութեան մէջ արցունքով կը խնդրէ որ եթէ երբէք մեռնի օտար աստեղաց տակ, մեր բանաստեղծներու անձկալի ու տարփալի Վոսկորի եղերքը, կորեն գտնէ իր մէկ մատն ու իր գիւղին հարց գերեզմանոցին մէջ թաղեն. Պատմական աւանդութիւն մը ալ նիւթ ընծայած է քերթողաց թէ Եւբիայի բովերէն նաւորդն անցած ատեն կը տեսնէր ի մօտոյ որ Մարաթոնի դաշտին մէջ՝ ուր Աթէնք իր ախոյենաց դամբարաններ նուիրեց՝ սուրերէ ու սաղաւարտներէ փայլաններ կը թափթփին, կ'երեւին ի մթան քաջեր որ զէն ի ձեռին արիաբար ի կռիւ կը խիզախեն, կը լսէր խրխինջ երիվարաց ու ոտնատրոփ դրնդիւն ոտից, որ ծուլի և փոշի կը հանէին ընդ օդս.

«Ընդ վեհիցս յաւէժ բնակէ, մրոնչեն ոսկերքն հայրենեաց սէր.
Օ՜ն և օ՜ն ի կրօնասէր յայնմ հանդիստեան Աստուած խօսի.
Եւ ախոյեան Պարսկանոց ոչնուազանէր ի Մարաթոն—
Ուր Աթէնք դամբարանս իւրոց քաջացքն նուիրեաց,—
Զառաքինի զօրութիւն և զարկութիւնն հելլենական.
Նաւաստիքն առագաստեալ՝ ընդ այն անդունդս առ Եւբիաւ
Տեսանէր ի ըստնատրոտ աղաղմըզնն՝ փայլատակունս
Թոթափեալ սաղաւարտից և սուսերաց ոգորելոց,
Եւ խարակըս հրաշունչ գոլորշիսառն ոլորտացեալ.
Տեսանէր եւ երեւոյթքս ռազմաւոր նահատակաց,
Զի վառեալք յերկաթակուռ զէն՝ խաղային ի պատերազմ,
Եւ ի մութ սարսափելոյ գիշերային խոր լռութեան
Ծաւալէր երկայնէր ընդ դաշտս ողջոյն զընդելոց զրզորդ,
Փողոց ձայն և հալածել երիվարաց արշաւելոց
Եւ գոյթ նոցին ոտնատրոտ զգըլխանոցօք հոգեհանաց,
Եւ ողբումն և նըւագք, ւօրհասարեր զբատերոցն երգ.»(*)

Մեր պանդուխտներու Պոլսէն գերեզմանոցը մտնողներն ի՞նչ կը տեսնեն արդեօք. կը լսե՞ն որ բիւրաւոր սրտերու հառաչքներ օգը կը դղրդեն. կը լսե՞ն մանչուկն կմախներու, որք առհասարակ հայրենեաց սիրովը կը խլրտին. կը տեսնե՞ն անհանդարտ գլուխներ՝ որ օտար հողը ջրքրեն խռովայոյզ քնով. Ենցնինք.

— —

Ի սկզբանէ ցայսօր եղած կրօնափոխութեանց մէջ, յանուն Աստուծոյ կ'երդնում, կարելի չէ՛ գտնել հայ մարդ մը որ առանց արտաքին նկատմանց իր հարց կրօնը թողած ու մեկնած ըլլայ և՝ թողնէն ետքն ալ՝ միայ հայ այնպէս ինչպէս որ արժան է. Մինչեւ ա՛յն օրն իր տանն ու կրօնին մէջ անկախ հայն այնուհետեւ մարդամերքնայ է օտարին ձեռքը. Նախեւառաջ դարաւոր չենք մը կը բաթարի ճնշմանց տակ, կը պարտաւորի արհամարհել ինչ որ դարերէ ի վեր իր հոգւոյն էութիւն եղած էր, Ազգութեան գաղափար, խուն ինչ հայրենասիրութիւն, յիշատակաց սէր, երգեր, շարականներ՝ որոց իր մանկութենէն վարժուած են իր աղիքներն. Ըսե՞նք թէ կոլը հնազանդութեան— որովհետեւ իզուր է փնտռել այնուհետեւ ինքնութիւն—ակամայ վարժութիւնն այնչափ և ա՛նչափ կը փոխէ զնա. արիւնն ալ կը փոխուի կարծես. Եթէ հարցնես Հայաստանցի կնոջ թէ ի՞նչ է հայ բողոքականը,—տժգոյն ըստեղծուած մը, որ սիրտ չունի, հոգի չունի, արիւն չունի, կը պատասխանէ—. Համբերութիւնն առաքինեաց պակ ճանչցուած է. բայց չդիտեմ մեր առեւտրական ազդակցաց տարապարան համբերութիւնն ունեցա՞ւ և ինքն Քրիստոս, ունի՞ն Ամերիկայի Միսիոնարքը որ անոնց վարժիչքն եղան այդ վարդապետութեան մէջ. Դրամաճառ բողոքական մը, քանի մը տետրակներ քշելու խորհրդով, իր ազգակից երիտասարդներէ շրջապատեալ կը խօսէր օր մը. Արդէն յայտնի է թէ նիւթը ի՞նչ բան կրնար ըլլալ. Վիճաբանութիւնը տարցած ատեն՝ խեղճ բողոքական հայն այնչափ թշնամանք կրեց տարապարտ, զոր կարծեմ թէ յետին իսկ լուսաւորչական հայն յանձն չառնուր ո՛ւր և իցէ և ե՛րբ եւ իցէ. Ըսի իրեն երկու ձեռնները բռնելով. Եղբայր, քիչ մը կարմրէ դռնէ. այդ համբերութիւնն առաքինութիւն չէ, այլ ծայրագոյն վատութիւն, որ աշխարհի մէջ ատելի ըլլալով՝ համբերութեանց Հօրն ալ ատելի է. Գիտեմ որ քրիստոնեայ ես, այլ յիշէ՛ որ մարդ ես. կը հաւատամ որ քրիստոնեայ ես, այլ յիշէ՛ միանգամայն որ և դուն հայ ես.—Է՜հ, երբ արժանապատուութեան զգացմունք այսչափ կը մարին, չեմ կրնար հաւատալ որ Քրիստոնէից պաշտած խոնարհ Աստուածն իսկ հաճութեամբ ընդունի ա՛յդչափ նուաստ սըրտի մաղթանքն ու աղօթքը.

Խնդիրն հո՛ս կ'եղրականայ թէ հայ ժողովուրդը միմիայն իր անկախ եկեղեցւոյն գրկացը մէջ կրցած է պահել ցայսօր ինքնութեան գաղափար. Ծռելով իր բահին վրայ՝ տէրութեան հարկերը կը վճարէ, ծռելով իր սեղանոյն առջեւ՝ իր ինքնութեան գաղափարը կը պաշտէ. Իսկ երբ՝ ի լրումն ազգերէն՝ այլակրօն վարդապետ մը նորադարձ հաւատացելոց հոգեկան դարաւոր չէնքը քարքարելու կը յաղորդի, հայ աչքերը կը վարժուին նո՛ր պատարագի, նո՛ր սեղանոյ, հայ ականջներ կ'ընտանենան նո՛ր երգերու, նո՛ր օրհնաբանութեանց, հայ հոգիներ կ'ընտելանան նո՛ր գերեզմանոցի և նո՛ր հանգստեան, այնուհետեւ վճարեալ է ամենայն ինչ. Եւ քանի որ այս այսպէս է, դոյզն ինչ չչուկ լսուած ատենն իսկ՝ հարկ է ականջ դնել և հասկցնել գիւղացի հայուն որ իր ազգակիցք անդգայ չե՛ն իր տառապանցը. Փոյթ չէ, թող գիտնայ և արդէն իսկ գիտէ որ երբ իր ցաւած գլուխն օտարին կրթնցնէ, իր կարգ մը տառապանքները կը թեթեւնան, ի սկզբան ստակներ կը բերուին հոգիները գնելու համար. մեք կ'ըսեն իրեն.

«Շատ դար առաջ իմ հօրս ըսին «Թող ի բաց Դու զայդ խորհուրդ, և Մեծ որդւոյդ քու ստացուած.»

Նա գլուխ ցցուցեց և ձերքերը կարկառեց Շըղթայներու, որ սուրբ են ինձ համարուած։

Ձեր դարաւոր գոյութիւնը ձեր հարց եկեղեցւոյն կը պարտիք. մեր խաչի հովանոյն տակ են ձեր և մեր հարց շիրիմք, սուրբ յիշատակներ, որոց յերկրպագութիւն կ'երթանք հոգւոյ թռիչներով. Բարձանց վրայ էջմիածնի երկնաբերձ կաթուղիկէն ունինք, Բիւնունեաց ծովուն մէջ Աղթամարը, քիչ մը անդին Դլակայ վանքն ու ասդին ալ Ս. Յակոբն ունինք. Իսկ մեր հոգւոյն մէջ ալ հաՀՄԵՐՈՒԹԻՒՆ, արիական հաւատք մը.

«Համբերութիւն ապաքինեաց է պըսակ.
Ցալիս շարժուն ունիմ ես յոյս հաստատուն,
Եւ զիմ բեւեռն՝ ուր միշտ հայի սրտիս սլաքս.»

Մեր տունէն անդին ասոնց և ո՛չ մին ունինք. (*) Լսեցէք.

ՀՐԱՆՏ

30 Հոկտ. 1887
Իւսկիւտար

(*) Հուգդոնի Փոսիոլեայ Յաղագս Գերեզմանաց տաղ.

ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

ԵՐՈՒԱՆԴ Գ. ԳԱՐԲԱԼԼԵԱՆ

Դասատու

Զափական գիտութեանց

Ազգային դասատուներէն Երուանդ էֆ. Գ. Գարբալլեանի սոյն դասագիրքն, որ կը պարունակէ թուաբանութեան տեսական և գործնական մասը միանգամայն, բազմամեայ փորձառութեան և մեծ խնամոց արդիւնք է.

Թուաբանութեան բոլոր կանոնք կոկիկ և դիւրընթեռնելի ոճով բացատրուած են, և մեզ բոլոր, չհոգնելու վասնզնական հաշուց վերարերեալ կանոնք ընդարձակ տեղ մը կը գրաւեն սոյն նոր դասագրքին մէջ.

Բաց ասոր, մասնաւոր ուշադրութիւնս եղած է որ ի բաքանչիւր կանոնի յարակից խնդիրք Թուրքիոյ առեւտրական գործառնութիւններնց և առտնին կենցաղի պէտքերց համաձայն ըլլան, առանց որոյ թուաբանական խնդիրք չատ անգամ տաղտկացուցիչ և աւելորդ կ'ելլան.

Հմուտ թուաբանին սոյն աշխատասիրութիւնը մեր ազգ. վարժարանաց մէկ զգալի պակաս կուգայ լրացնել և բառնալ աշակերտաց ձեռքէն ուսանդական գրութեամբ պատրաստուած չատ մը դասագրեանք.

Կը գտնուի ամէն գրավաճառաց քով. կեդրոնատեղին է Յակոբեան խան, թիւ 14, Եւրոպական գրատուն, Ս. Պետերբուրգի քով.

Գինն է 7½ ղրուշ

Շատ առեղին մասնաւոր զեղչ կ'ընուի։

886 41—50

ՕԳՏԱԿԱՐ ԴԵՂ ՄԸ

ՎԱՆ ՍԱՖՐԷՆ. յօդացաւի՝ մէջքի ցաւի՝ թեւի և ոտքի սրդրներու միակ դարման, որոյ օգտակարութիւնը կը վկայեն հազարաւոր անձինք որք գործածած են զայն. կը ծախուի մեծ և փոքր քանակութեամբ, Պոլիս՝ մահմուտ փաշայի վերն, Եարըմ խանի դէմ՝ սեղանաւոր և Ջրաւանառ Սէմէրճեան եղբայց խանութը՝ թիւ 206.

1109 24—26

(*) Յաջորդ Զբօսանքով ունիմ գրելիք Մեծ-Նոր Գիւղի մասին. այսպիսի խոստում մը արդէն իսկ ըրած էի։

ԳՐԱՏՈՒՆ

Գ. ԶԱՐԳԱՐԵԱՆ

Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ փողոց թիւ 1

ԴԱՍԱԳԻՐՔ

Ամէն լեզուէ և ամէն տեսակ դասական, գրական, վիպական ևն. գործեր Մեծագոյն զեղչերով

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԽՆԱՄՔ

Գաւառներէ եկած յանձնարարութեանց արագ և ճշդիւ գործադրման

Փարիզէն յանձնարարեալ ամէն գիրք նոյն իսկ ՓԱՐԻԶՈՒ ԳՆՈՎ եթէ խրաքանչիւր հատոր արժէ առ նուազն 10 ֆրանք. պակաս արժողներն՝ ֆրանքը 5 զրշ. ի հաշուով։

ՆՕԹԱ

Արեւելից նշանաւորագոյն երաժշտաց գործերն, կայսերական մաշ, փիշրեվ, սէմայի և շարքը, թէ դաշնակի և թէ ուրիշ գործեաց համար բ-ի՛, մաքուր վիմագրեալ և խիստ արժան։ 511 7

ԱՌՁԵՌՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

ՀԱՅԵՐԻՆԷ Ի ԴԱՂՂԻԵՐԻՆ

Աշխարհակալեցաւ Եօթնեւտասներորդ Թերթը

Բաժանորդագրիմն է Մայրաքաղաքիս համար մինչեւ 20րդ թերթը 10, գաւառաց համար 15 դահեկան։ Իսկ 20րդ թերթին լոյս տեսած օրէն սկսեալ Մայրաքաղաքիս համար 15, գաւառաց համար 20 դահեկան։ Ցետ տպագրութեան, ամբողջ գործը պիտի վաճառուի 20 դահեկանի։

Բաժանորդագրութեան համար պէտք է ուղղակի դիմել Նշան Ց. Պէրպէրեան արտագրատունն ի Պոլիս։

1245 3—3

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿՕՇԿԻ

Արանց, կանանց եւ տղայոց համար

ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐ

Մ. ՄԱՐԻԱՆՈ

Թ. 20 Պոլիս, Ֆինճանճըլար եօգուշու թ. 20 Արեւելեան Շուկայ

Սոյն նորահաստատ վաճառատան մէջ յոյժ ընտիր և հաստատուն կօշիկներ սովորականէն չատ աւելի ածան գներով կը ծախուին, զոր գործածողք յոյժ գոհ պիտի մնան, ստանալով այնքան գիւրագին և լաւագոյն ապրանքներ։

1251 4—15

ՏՕՔԹԷՕՐ Տ. ՊԱՊԱԵԱՆ

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ և մանանգէտ բժիշկ ԿԱՆԱՆՑ և ՏՂԱՅՈՑ հիւանդութեանց, որ ի Բարիզ մանկաբարձութեան և տղայոց մասնաւոր հիւանդանոցաց մէջ (clinique d'accouchement et de gynécologie de Paris) փորձառութիւն ստացած և կատարելագործելով վերադարձած է ի Կ. Պոլիս, այժմ բնակութիւն հաստատած է ի Գատը գիւղ Մօտա ճատտէսի Անթիփիայի դեղարանին դիմաց 87 թիւ տունը, ուր ամէն առաւօտ ժամս մինչեւ 5 (ըստ տաճկաց) կը գտնուի և գլխաւորաբար վերոյիշեալ մասնագիտութեանց վերաբերեալ հիւանդութեամբ կ'զբաղի։ Իւր յաճախորդաց դիւրութեան համար ևս կէս օրէն մինչեւ 9ը Մաքրի-գիւղ իւր տունը և 10 էն 11 ի Բիւշիւքեան դեղարան կամուրջի գլուխ կը գտնուի։

Կիւրակէ օրեր կարտեալք ամենայն խնամքով և ճրիապէս կը դարմանուին իւր Գատը Գիւղի բնակարանը մինչեւ կէս օր։

1249 4—20

ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ ՀԱՐՑՈՒՑԷՔ

Ս. ԺՈՐԺԻ ՌՈՄԸ

ՃՈՇԱԿԵՑԷՔ ԵՒ ԲԱՂԴԱՏԵՑԷՔ

698

ՏՕՔԹԷՕՐ ՁՕՀՐԱՊ

Բժիշկ Շիշլիի գաղղիական Լա-Բէ հիւանդանոցին, վաղեմի ներքին բժիշկ Լիոնի եւ Սէնդ Լիդիէնի հիւանդանոցաց (ի Գաղղիա), թղթակից անդամ Լիոնի բժշկական ազգային ընկերութեան, մասնագէտ Ակուշէի, կոկորդի եւ Քթի հիւանդութիւններուն եւ ելեքտրական դարմանաց, այցելութիւնք կ'ընդունի առաւօտներն (ժամ 10էն 12) իւր տունն որ ի Մեծ փողոց Բանկալթիի թիւ 73, և կէս օրէն վերջ ի Սատապոլ Պահճէ դարու Մէրհամէթճեան դեղարանն թիւ 18։ 1175 21—39

ՀԱՆՁԷԱԹԻՇԷ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ Ի ՀԱՄԳՈՒՐԿ

Ցիշեալ ընկերութիւնը հրդեհի դէմ ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, խանութներ և ամէն տեսակ ապրանք յոյժ չահաւէտ պայմաններով։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ

ՏԻՐԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ՊԱՀԷՊ-ԳԱԼԻՒ, ԲԱՇԻՄ ԲԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 13, 14 Ընդ. գործակատար

1255 4—12

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՆ ԵՒ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,978,946
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐԻՈՅ 1,788964

ՆՕՐԹՀԸԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,131,348
ՀԱՍՈՅԹ 1885 ՏԱՐԻՈՅ 898,072

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած գրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցայդ տուժած վնասին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 500,000 **ՄԱՐԻԹԱՅՄ,** ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 120,597

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամադրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊՐ ՍԻՐԱՍԷՐԻՐ

Գուստ վէ միւհագաթընտա պուլունան հէր սընրի ասաքիրի Շահանէ իչին միւպայեա օլունաճագ երզագը միւթէնէվիէտէն,

Կիւշթին պէհէր գէյէսի իբի եիւզ ալթմըշ.
Էրզին՝ եիւզ ելրմի պէշ.
Ռուզէնը սատէնին՝ ալթը եիւզ ելրմի.

Թուզին՝ գրրդ.
Սօղանին՝ գրրդ պէշ.
Զէյթին՝ իբի եիւզ գրրդ.
Մօսին՝ տէօրթ եիւզ էլլի.
Հաթապին՝ օն պէշ.
Քէսմիւրիւն՝ գրրդ.
Սամանին՝ պէշ.
Շեքերին՝ իբի եիւզ օն.
Իւզիւմիւն՝ իբի եիւզ օն.
Նօհուտին՝ եէթմիշ պիր.
Կաղին՝ եէթմիշ պիր.
Մապօնին՝ իբի եիւզ էլլի.
Զէյթունին՝ իբի եիւզ էլլի.

Ֆասուլեանին՝ եիւզ իբի բարայա օլարագ, Թալիպի էօհտէսինտէ օլտուղունան, ԻԹասընա Թալիպ օլանլարին Թըշրինի սանիի ըսմմինն սէքիզնճի կիւնինէ գառար մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ուժամիյէ տարիբէսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։

28 Թըշրինի էվվել 1887 1271
Նո. 37 3—3

ASSICURAZIONI GENERALI
DE TRIESTE

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ի ԹՐԻԷՍՏ
Հիմնեալ 1831 ին

1886 դեկտեմբեր 31 ին երաշխաւորեալ Դրամագլուխն էր առաւել քան 87,000,000 ֆրանք։

Հրդեհի դէմ ապահովագրութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւն, թիւ 4, 5, Մանուկ օղլու խան, Քարաքէօյ, Ղալաթիա։ 1303 1—4

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ՀՈՒՇԱԳԻՐ

ԲՈՌՏԻՆԱ (Գոռսկաբ), Բնական հանքային երկաթաւոր, թթուային, կազային-ածխաթթու դարման ընդդէմ արեան տկարութեան, դեղնութեան, տենդի, սառամոքսի ցաւերու, եւ արեան նուազութենէն յառաջ եկած ամէն հիւանդութեանց։

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԲԻՈՐ ՋՈՒՐԵՐԷՆ ԳԵՐԱՁԱՆՑ։

Հանքին տէրն է Ֆ. Մոլինարի, 2, Գալա փողոց, Մարսիլիա։ Կ. Պոլսոյ մէջ գործակալ են ԳԱՌԱՎԻԱ եւ ԲԵՌԴԻԲԻԴի, Առա խան, 4, Մաքսի փողոց, Ղալաթիա կը ծախուի գլխաւոր դեղարանաց մէջ։

621

ՖՐԼԻՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՒԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ. Լեռնաստորագիս կը քանին Հիւրբուլ և Ասրեւելեան Գլ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալմերիան	2500	Ֆալմնեան	3700
Ալղասիան	2500	Յալանեան	3700
Անտարտիան	2500	Ցալանեան	3700
Ազիզեան	2500	Իպերիան	5500
Աբասդեան	3700	Իպիրիան	5500
Գավարիան	6000	Իտրիան	5500
Գուլիստանեան	6000	Լէսպեան	2200
Դամիէլեան	800	Լիսուրեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիսպան	800
Յուրոյ	700	Օլորթոյ	700
Էմիրէզեն	3700	Բէլոխան	3800
Ֆաղիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆալէրմիան	3700	Զիրմինեան	6800

Ուղեւորներու համար ամէն գիշերուն Ահեի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼՈՖՏՈՆԹԷՆ Գործակալ, Թիւ 1, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Ղալաթիա։

Նաւատոմարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյանտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալներնին՝
Կ. Պոլիս, Լուսաւորաց Լաֆիանդէն.
Զմիւռնիա, Մ. Պ. Քարվէր Նեքարք
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան և ընկ.
Մալտա, Ա. Քամիլիերի.
Շերա, Ս. Վօրզ օրուլօ Որպիք և ընկ
Զմիւռնիա, Փ. Ուրիոլ և ընկ.

546

ԳԱԴՐԱՄԻՆԱՅԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Այս դեղը կը ներկայէ այս վերջին տարիներս բժշկութեան մէջ եղած մեծագոյն գիւտը։

Տոքթոր Ա. ՊԵՐԹԵԼԼԻ Նովվենիոյ պարզ խայծդանէն հանած է մասնաւոր բաղադրութիւն մը, զոր Գադրամինա կոչած է։ Այս բաղադրութեամբ պատրաստուած դեղահատերն ապահովապէս կը բժշկեն քիչ ժամանակուան մէջ շնչափողի բոլոր հիւանդութիւնները, ինչպէս

ՀՕԶ, ԹՈՔԱԳԱՏԱՊ, ՊՈՂՈՆԵԳԻ, ԹՈՔԱՅԱՒ, ՀԱՐԲՈՒԽ, ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆԵՐՔԻՆ ԽՈՒ ԹՈՔԱՒՈՏ։

Շատ դիւրաւ կը զործածուին եւ ախորժ համ մ'ունին։ Տղաքներն անգամ դիւրաւ կը զործածեն զայնս և անոնց վրայ արտասովոր կերպով կը նեղցուին։ Մարսողութիւնը կը դիւրացնեն։ Բոլոր բժիշկք ջերմապէս կը յանձնարարեն զայնս եւ Կաղէզ ոչ Եղբարք, Ուբէսչ Ֆրէքէլ ոչ Ֆոռնի, Կոլէր Մեռիքէալ ոչ Մէլ-ն, Ուբիլ ոչ Դիմէնի և Ռեսաբէտոքէտ, Ժուռնալ Ենչիտոսոֆօնալ ոչ Մեռչօքն (Նարոլի) զովեստիւք խօսած են նոցա վրայ։ ԻՏԱԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ բժիշկ ՍԱԼԻՈՆԼԷ անարդ առեւտրի դարման կը նշանակէ այս դեղահատերն եւ Բաղիայի հանրապարանէն Բ ՈՅ. ԼՈՆԿԻ Ռ'ըսկ թէ անմխիթարի ազդուութիւնն մ'ունին։

Գրպարանի դեղահատերը կը ծախուին 2.50 ֆրանքի եւ կը գտնուին ի-տալիոյ եւ ծառայ երկրաց ամէն լաւ դեղավաճառաց քով։

Ա. ՊԵՐԹԵԼԼԻ ԵՒ ԸՆԿ. տունն, դեղագործ—բրիմագէտ ի Միլան, այս դեղահատերու տէրը, իբր փորձ կը զրկէ չորս տուփ (որք բաւական են ամենէն ծանր դէպքերուն մէջ) առանց թղթատարուհեան ծախքի աշխարհիս չորս կողմն, եթէ կտրեալ տասնոյ 9.50 ֆրանք։

Ամէն երկրի մէջ պատուիրել են։

Պահանջել գործարանին վերոյգրեալ նշանն եւ ստորագրութիւնը։

Զուլեցերոյ համար միակ ներկայացուցիչն է Օգնէոր Ամսա ի Լոզան։
Հիւսիսային Ամերիկայի համար Գարլս Ֆ. Հէֆէր եւ ընկ. ի Ֆիլատ.
Կ. ՊՈԼՍՈՅ մէջ ներկայացուցիչն է ԺՈԶԵՖ ՊՈՐԿԻՆի, Եարպանճըլար փողոց, 69, Ղալաթիա (գմաստատուն Գազօղլու)։ 1244

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԴԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ
Ի Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վրայի յարկը

Սոյն վաճառատան մէջ խիստ աժան գներով կը վաճառուին ամէն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս շրջազգեստներ, քօռսէներ, օժտի համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէննայի և Պերլինի յատուկ գործարանաց մէջ։ Նոյնպէս Անգլիայէն, Իտալիայէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին ճիշտ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ թղթատարական գրոշմով զրկուի։

Զր հաւնուած ապրանքները ետ կ'առնուին և ստակը ետ կը տրուի զրկելով փոխադրութեան ծախքը։ 1180

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„ՏՕՑՁԸՐ ԼՕՅՏ"
Ի ՊԷՌԼԻՆ

Շահաւոր պայմաններով կապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք, դրամադրարք եւայլն, շոգենաւով եւ առագաստանաւով ուղարկուած։

Ընդհանուր գործակալ Կ. Պոլսոյ
ՏԻՐԱՆ ՆԱԶԱՐԵԱՆ
Թիւ 1 Հավուզլու խան, Պոլիս
791

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
Ի ՀԱՄՊՈՒՐԿ

Ընդհանուր գործակատար ՀԷՐՄ. ՀԷԼՊԻՆԿ
Կալաթա, Քարանթինա փողոց, թիւ 9

ԼԱԹՐԱՆՍԱԹԼԱՆԹԻՔ

ՇՈՒՏԱՀԱՍ ՊՈՅՄԱՆՆԵՐՈՎ ԿԱՊԱՀՈՎԱԳՐԻ
ՏՈՒՆԵՐ, ԽԱՆՈՒԹՆԵՐ, ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ, ՇԱՐԺԱԿԱՆ
ԳՈՑՔ ԵՒ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ
566

ԿԱՒԷՆ ՏԸ ԼԷՆ ԹԱՌԷՆ

Գաղուստակս կը բռնէ Դեղաբանի թանդը Փայծաղին և վիզաբան պարծարանաց հիւանդութիւններ

Պահանջել գործարանին նշանն և կանգնել վրայ սեւ. ապարեալ կը նիրբ։

Մէկ տուփին գինն է 1·30 Ֆր.

Կը գտնուի ամէն դեղարանաց մէջ 606

ԲՈՒՆ ՅԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ
ԲՈՒԺԱԿԱՆ ՀՐԱՇԱԼԻ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ ՁԻԹԼԻԻ
(ՄՈՒՐ Ի ՊՐՈՒՍԱ)
Պէտրպոնար ոչ Մորով

1504 Սէպտէր 11 թուական կայսերական իրատէով արտօնեալ—Վարձատրեալ Բարիզի, Վիւնսայի, Լոնտոնի, Ֆիլատէլֆիայի, Անվերսի, Ֆրանկֆորդի ցուցահանդէսներէն։

Ձիթլի ջուրն, որ Արեւմուտքէն եկող հանանման հանքաջուրերէն դեղազանց է, շիշերու մէջ կը դրուի ընդ հսկողութեամբ Տր. Արիկեանի, պատուիրակ ի դիմաց առեւտրական Վսեմ Նախարարին։ Մէն մի եղէնէդ կրելու է քննիչ բժիշկին ստորագրութիւնը։ Հասարակութիւնը մերժելու է այն ամէն շիշերն որք չեն կրեր Պետութեան այս հրաշխարհաբերումը։

Այս հանքաջուրին յոյժ զարմանալի ապահովակալ է մարսողական խոտորմանի և լեարդին հիւանդութեանց մէջ, աւազախտի եւ յօդացաւի մէջ։ շաքարախտի և վամփշտային խօսութեանց մէջ։

Ձիթլի չատ ախորժակաւոր հանքաջուր մ'է, սեղանի համար պատուական ջուր մ'է եւ չատ օգտակար է այն պարագայն յորում էջերը վարակեալ են համաճարակի հիւանդութեանց առեն։ Իրենց առողջութեան նախանձախնդիր անձինք ջրելղեներու, Պէնտերու եւ այլ ջուրերէն նախամեծար պիտի համարին Ձիթլին։

Ձիթլին կը կիրացնէ մարսողութիւնն և կը կանոնաւորէ միւս բոլոր պաշտօնները։ Շատ օգտակար է նաեւ այն պարագային երբ պէտքառով սեղ մանուկները կամէ կըրելու է։

Ձիթլի ջուրը չարաթին երկու անգամ կը զրկուի ապրիլէն, այնպէս որ կարելի է վտանգ մինչ թարմ վիճակի մէջ գտնել զայն ի մերանցոց։

Կ. Պոլսոյ մէջ կը ծախուի ի կեդրոնատեղին Ընկերութեան, 13, Ճէլալ Պէյ խան, եւ ի Մանանճլար—Թերա, Պ. Ալիբրանտի, դեղարան Տէլլա Սուտա, 169.—Պոլիս, Պ. Մէկպիթ, դեղավաճառ, 24, Եէնի համի փողոց.—Ֆ. Թէրմիման, դեղագործ, Ճզալ օղլու, Պարտկական դեղաբանատան մօտ.—Աշքաբաց, դեղագործ ի Վէզնէճիլէր.—Գալաթիա, Պ. Մավրոգօ, վաճառական, Սամիրզ փողոց, 34.—Պէշիքթաշ, կեդրոնական դեղարան.—Թէրապիա, Սաամ Սլօնօբուլօ.—Պէշիքթաշէ, Սողիրաքի թէսխարիտի, վաճառական.—Գալաթա գիւղ, դեղարան Լէմնիտա Ռնթիրա.—Իսկիւտար, Սգավրսքի Նուրլրբուլօ, դեղագործ։

Գարաղ շիշերը ետ կ'առնուին։

1054

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱԹԱՆԱՍԻՈՍ ԱԲԵԳԻՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒԹ
Կ. Պոլսոյ, Կ. Պոլսոյ և Օսմանիա

ԹՈՒՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ
ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Վասանիա	2,000	Լէ քանիզ.	4,500
Վալանս.	3,000	Մ արէնիկ	4,300
Ամէնդ.	1,300	Մ արսանի	2,300
Գլասգոու.	3,500	Մ.Էր	2,000
Յորսանիա.	2,200	Ն.էրս	2,000
Զրամ.	2,000	Օ Թէլլ.	3,000
Գէլար	2,600	Ս պրնամ.	3,000
Գալիզոս.	2,500	Ս գրանդ.	4,500
Գասմ.	2,100	Ս գէս.	2,000
Գրացիա	2,000	Ռ մարիգրիզ	1,200
Գոմ.	2,700	Ռ տէրմ	3,200
Ֆիռա.	2,500	Ռ տագէր	1,700
Ֆէրմ.	1,800	Ֆ.Ֆ	2,800
Ֆրաս.	2,600	Ֆ.Ի տրթ.	1,400
Ֆրագ.	2,600	Ֆ.Ի նայտ.	2,200
Ֆալ.	800	Ի.Ս	3,000
Ֆիռ.	1,700	Ի մանս.	5,500
Ֆլամինգ	1,600	Ի մէս.	3,500
Կարիլ.	3,500	Ի.Ս լէրն	4,000
Կիրանա.	2,200	Ի.Ս բրթ.	2,000
Կոզ.	800	Ա.Ի.Ս	2,000
Կրոսան.	1,200	Ի.Ս էնդ.	1,300
Հանթ		Ի.Ս տաբ	1,200
Հերս	2,000	Ի. Ռ.Ի.Ս	3,600
Հիսանկ.	3,000	Թիլ էր	1,300
Հիսմինգրդ	1,200	Ի.Ս.Ի.Ս	2,900
Ձիս.	2,300	Ռանգ.գ	3,600
Թէրս.	2,000	Ս էնտ.ս	1600
Գոլֆ.	2,200	Ս էնդրա	3,000
Լէ.	2,000	Ս էրս	41,0

Ուղեւորներու համար ամէն գիշերուն Լենինգրատ
Ահեի մանրամասնութեանց համար դիմել առ Ե. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒՅԼՍ
Գործակալ
Թիւ 17—18, Գիւշիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա
1051

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԵՒ ԱՅՐԻՑԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՅՑԱԿԸ
1887 Նոյեմբեր 1 Կիրակի օրէն սկսեալ մինչև Նոյեմբեր 30

(Բոց է կէս-կէս օրէրէն) Եւրոպական եղէրէն կամարջէն եւրոպական եղէրէ երրիւեկոզ ընթացքոց եղրիւեկրիան ժամերը

Ժ. Հ.
»2 15 Եենիմ. Մեզարդ. Պէօյ. Թարապիա Եենիքէվ (Եենիքէվի ընդհանուն հետ պիտի հաղորդակցի) 27
»2 50 Եենիք. Պէն. Մերկ. Պէրամ. Ի. Հիսար. Պէզ. (Պէզիքի ընդհանուն հետ պիտի հաղորդակցի) 22
»3 30 Եենիմ. Մեզդ. Պէյ. Թար. Եենիք. Պէն. Մերկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէզիք (Պէզիքի ընդհանուն հետ պիտի հաղորդակցի) 18
»4 30 Ա. Գալաթ. Եենիմ. Մեզ. Պէյ. Թարդ. Եենիք. Պէն. Մերկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէզիք. Ասիական. Գուբ. Օրթ. Պէշիք. 32
6 — Եենիմ. Մեզ. Պէյ. Թար. Եենիք. Պէն. Մերկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէզիք Ասիական. Գուբ. Օրթ. Պէշիք. 22
7 — Եենիմ. Մեզարդ. Պէշիրէ. Թարապ. Պէյ. Բաշտ. Եենիք. Մերկ. Գանդլճ. Ի. և Ա. Հիսար Գանտիլ. Ասիական. Զէնկ. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզ. Պէշիք. Իսկ. 25
8 15 Ա. և Ի. Գալ. Եենիմ. Մեզարդ. Պէյ. Թարապ. Եենիք. Մերկ. Պոյաճ. Ի. Հիսար Պէզ. Ասիական. Գուբուշ. Օրթաք. Պէշիք. (ուրբաթ օրերը Պէնիա պիտի հանդիպի) 20
10 — Մեզարդ. Պէյ. Թարապ. Եենիք. Մերկ. Ի. Հիսար Ասիական. Օրթաք. Պէշ. 33

Ասիական Եղէրէն կամարջէ ելնող ընթացքոց ժամերը

»1 45 Պէպէք. Ասիական. Գուբ. Օրթ. Պէշիք. 32
»2 15 Պէպէք. Ասիական. Գուբ. Օրթ. Պէշ. Գապ. 19
»2 45 Ասիական. Գուբուշ. Օրթաք. Պէշիք. 25
»3 25 Պէպէք. Ասիական. Գուբ. Օրթ. Պէշ. Գապ. 21
»4 — Ասիական. Գուբուշ. Օրթ. Պէշիք. 23
»4 35 Պէպէք. Ասիական. Գուբ. Օրթ. Պէշ. Գապ. 17
10 55 Հիսարէն ուղղակի կամուրջ 22
11 15 Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ 25

Ասիական Եղէրէն կամարջ ելնող ընթացքոց ժամերը

»2½— Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզ. Գապ. 21
»2 15 Պէյլրպէյ Բաշտակ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտ. պիտի հաղորդ.) 23
»2 50 Գանտ. Վան. Զէնկ. Պէյ. Գուզ. Պէշ. 38
»2 50 Ի. և Ա. Գալ. Մեզ. Պէյ. Թար. Պէյգօզ Բաշ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտ. չոգ. հետ պիտի հաղորդակցի) (Ուրբաթ օրերը Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզ.) 20
4 — Գանտ. Վան. Զէնկ. Պէյլ. Գուզ. Բաշի ուրբաթէ 19
4 45 Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզ. Իսկիւտար 33
4 45 Պէյգ. Բաշտ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզ. Պէշիք. 2
8 45 Պէշիրէ. Թարապ. Պէյգ. Բաշտ. Զուպ. Գանլճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վան. Զէնկ. Պէյլէր. Գուզ. Իսկ 21
10 25 Գանտիլլիէն Զէնկեքէոյ կամուրջ 23
11 5 Գուզկունճուքէն ուղղակի կամուրջ (Բաշի ուրբաթէ) 19

Այս նշանները կրող երթեւեկութիւնք նոյեմբերի 16էն սկսեալ մէկ քառորդ վերջը տեղի պիտի ունենան։

(Բոց է կէս-կէս օրերէն) կամարջէն եւրոպական եղէրէ երրիւեկոզ ընթացքոց ժամերը

»2 45 Պէշիք. Օրթ. Գուբ. Ասիական. Պէպէք Ի. Հիսար Մերկ. Եենիք. Թար. Պէշիրէ. Մեզարդ Եենիքսէլլէ Ի Ա Գալաթ. 32
3 45 Գալաթի. Իսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէշրէր. Զէնկել. Ասիական. Գանտիլ. Ա. Ի. Հիսար Գանտիլճ. Մերկ. Պոյաճ. Թարապ. Պէշիրէ. Մեզարդ. Եենիմ. 25
4 15 Պէշիք. Օրթ. Գուբուշ. Ասիական. Պէպէք Ի. Հիսար Մերկ. Եենիք. Թար. Պէյ. Մեզ. Եենիմ. 22
5 30 Գալաթի. Պէշիք. Օրթաք. Գուբուշ. Ասիական. Պէպէք. Ի. Հիսար Պոյաճ. Մերկ. Պէն. Եենիք. Պէյգ. Թարապ. Պէշիրէ. Մեզար. Եենիմ. և Գալաթիներ 20
6 45 Իսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէշրէր. Զէնկ. Ասիական. Գանտիլ. Ա. և Ի. Հիսար Գանտիլճ. Մերկ. Եենիք. Թարապ. Պէյ. 21
8 30 Պէշիք. Օրթ. Ասիական. Պէպ. Ի. Հիսար Մերկ. Եենիք. Թարապ. Մեզարդ. Պէյ. 33
10 30 Ի. Հիսար Պոյաճ. Մերկ. Պէն. Եենիքէվ, Թարապիա, Պէյլի. Մեզար. Եենիմ. 18
11 10 Եենիք. Թարապ. Պէշիրէ. Մեզարդ. Եենիմ. 20
11 40 Պէպ. Ի. Հիսար Պոյաճ. Մերկ. Պէն. Եենիք. 22

Կամարջէն Ուրբաթօրեայ երրիւեկոզ ընթացքոց ժամերը

»2 55 Ուղղակի Ասիական. Գուբ. Պէպէք 21
»3 25 Ուղղակի Ասիական. Գուբ. 23
»4 — Ուղղակի Պէպէք 17
10 — Պէշիք. Օրթ. Գուբուշ. Ասիական. Պէպ. Ի. Հիսար (Պոսֆոր եղող ընդհանուն հետ պիտի հաղորդակցի) 22
10 30 Պէշիք. Օրթ. Գուբ. Ասիական. Պէպէք 25
11 5 Գալ. Ի. Պէշիք. Օրթաք. Գուբուշ. Ասիական. Պէպ. Ի. Հիսար Գալաթիներ 21
11 40 Պէշիք. Օրթ. Գուբուշ. Ասիական. Պէպ 19
12 5 Պէշիք. Օրթ. Գուբուշ. Ասիական. 25

Կամարջէն Ասիական եղէրէ երրիւեկոզ ընթացքոց ժամերը

3 15 Իսկ. Գուզկ. Պէշ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանտ. Զուպաղ. Բ. պանճէ Պէյգ. 2
3 25 Ուղղակի Գանտիլի 19
4 10 Ուղղակի Գանտիլի 33
9 25 Պէշիքթաշ, Գուզկունճէ. Պէյլէր. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլ. (Գանտիլներ գացող ընդհանուն հետ պիտի հաղորդակցի) 28
10 15 Գանտիլի Ա. Հիսար Գանլ. Զուպ. Բաշտակ. Պէյգ. Թար. Մեզարդ. Գալաթիներ 17
10 40 Իսկ. Գուզկ. (Բոցի ուրբաթէ) 19
10 45 Պէշիք. Գուզկ. Պէյլէր. Զէնկել. Վան. Գանտիլի Պեղիք (Գանտիլիի ընդհանուն հետ պիտի հաղորդակցի) 32
11 15 Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլճ. Զուպ. Բաշտակ. Պէյգ. 23
11 45 Գալաթի. Գուզ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. 33

ԻՍԿԻԻՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

Իսկիւտարէն	Կամարջ	Կամարջէն	Իսկիւտար
— —	6 35	1 50	7 5
1 30	7 5	2.10 Պէշիք	8 15 Պէշիք
2 —	8 15 Պէշիք	2 30 Գալ.	9 —
2 30 Պէշիք	9 —	3 20	9 40
3 —	9 30	3 55	10 10 Պէշիք
3 35	10 — Ֆէրպ.	4 30Ֆէրպօթ	10 30Ֆէրպ.
3 45Ֆէրպօթ	10 10 Պէշիք	4 35 Պէշիք	10 35 Գ.
4 15	10 40	5 25	11 —
4 50	10 50 Գ.	5 45Ֆէրպօթ	11 15Ֆէրպ.
5 —Ֆէրպօթ	11 — Ֆէրպ.	5 50	11 25
5 20Վոսֆոր	11 25	6 25 Պէշիք	11 50
5 35 Պէշիք	11 40		12 5
6 5	12 5		12 5 Գ.

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իսկիւտարէն	Կամարջ	Կամարջէն	Իսկիւտար
— —	7 5	— —	7 5
1 45	8 15 Պէշիք	1 40	8 15 Պէշիք
2 30 Պէշիք	8 45	2 15 Պէշիք	8 45
3 15	9 15	3 —	9 15
3 45Ֆէրպօթ	9 45	3 45	9 45
4 —	10 —Ֆէրպ.	4 30Ֆէրպօթ	10 10 Պէշիք
4 45	10 10 Պէշիք	4 30	10 30Ֆէրպ.
5 —Ֆէրպօթ	10 45	5 15	10 45
5 20Վոսֆոր	11 —Ֆէրպ.	5 45Ֆէրպօթ	11 15 Ֆէրպ.
5 35 Պէշիք	11 10	6 5	11 20
6 5	11 45	6 25 Պէշիք	11 40
6 35	12 5		12 5

* Այս երթեւեկութիւն Հրէից ուրբաթ, և տաբաթ օրերը չպիտի կատարուի։

ՀԱՐԼՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԲՈՑ Ի ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

3 30 Հարլէմէն Պալաճագ (բոց ի կիրակի օրերէն)
4 45 » » (կիրակի օրերը ժ. 5 15)
10 35 » » (բոց ի կիրակի օրերէն)
11 30 » » (կիրակի օրերը ժ. 10 45ին)
3 10 Կամարջէն Հարլէմ Պալաճագ (բոց ի կիրակի օրերէն)
4 15 Կամարջէն Հարլէմ անտի Պալաճագ (միայն նոր)
10 16 Կամարջէն Հարլէմ անտի Պալաճագ (բոց ի կիրակի օրերէն)
11 15 Կամարջէն Հարլէմ անտի Պալաճագ (միայն օրերը ժամ. 10 30ին).

ԻՍԿԱՒԻՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՒ ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՄԱՐՋԸ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

3 45 Իսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
5 — Իսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իսկիւտարէն Սիրքէճի
11 — » Գապաթաշ
4 30 Սիրքէճիէն Իսկիւտար
5 45 Սիրքէճիէն Գապաթաշ Իսկիւտար
10 30 Սիրքէճիէն Իսկիւտար
11 15 Գապաթաշէն Իսկիւտար

Ծան.—Օդը մեղապար եղած ատեն, շոգենաւը իրենց գանուած տեղը պիտի մնան։

668